

תורה אור • מגילת אסתר • מאמר 6

ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב ותקם אסתר...

”והושיט המלך לאסתר את שרביט הזהב”

כל עלייה של הנשמה אל ה', נעלית ככל שתהיה, רק "נוגעת בראש השרביט";
השרביט כולו, הגילוי המלא של ה', ניתן למטה, במקום שבו החושך עצמו נהפך
לאור. משום כך פורים וההלכות, המחוללים שינוי זה בעולם הגשמי, יתקיימו גם
לעתיד לבוא.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/6

הנקודה

כל עלייה של הנשמה אל ה', נעלית ככל שתהיה, רק "נוגעת בראש השרביט"; השרביט כולו, הגילוי המלא של ה', ניתן למטה, במקום שבו החושך עצמו נהפך לאור. משום כך פורים וההלכות, המחוללים שינוי זה בעולם הגשמי, יתקיימו גם לעתיד לבוא.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע אסתר נגעה תחילה רק בראש שרביט הזהב של המלך, ורק לאחר מכן קיבלה את השרביט כולו. בגלות עם ישראל, וכן אהבת ה' הנסתרת בכל נשמה, הם בחינת "אסתר" – מוסתרים "ביום ההוא". בשבתות ובמועדים הנשמות עולות, ומכלות את המתנגד לקדושה בדומה לעשן העולה מן המדבר; הן עוברות ממרירות לשמחה, בדומה למור והבשמים של הנערות. ובכל זאת, כל עלייה כזאת, אפילו אהבה שנולדה מהתבוננות בעצמות ה', מקבלת רק הארה מקצה השרביט. לעתיד לבוא תתגלה עצמות זו למטה, כשהחושך עצמו ייהפך לאור ולא רק יוכנע. נס פורים, שבו לבו של אחשוורוש עצמו נהפך לטוב, היה מסוג זה; לכן פורים לבדו מכין המועדים יתקיים לעד. כך גם ההלכות, שבהן הלביש ה' את רצונו הפנימי בעניינים גשמיים; וגם מצווה הנעשית באמצעות דבר גשמי הופכת את החושך לאור. הדרך לכך היא לב נשבר הפותח את חומת הגאווה, כשם שאסתר בכתה בבית המלך וקיבלה את השרביט כולו.

מבנה

1	השאלה ואסתר הנסתרת	2-11
	מדוע אסתר נגעה תחילה רק בראש השרביט, ורק לאחר מכן קיבלה את כולו? כנסת ישראל, ואהבת ה' שבכל נשמה, הן בחינת "אסתר": הן נסתרות בגלות, "ביום ההוא", אך לעתיד יתגלו בבחינת "זה אלוקינו".	
2	עליית השבתות והמועדים	6-31
	רק פורים וההלכות יתקיימו לעד. המועדים מעלים את הנשמות באמצעות כליית המתנגד לקדושה (עשן ועשן דק), ולאחר מכן מעוררים מרירות על הרע (מור) ושמחה בה' (לבונה ובשמים).	
3	רק ראש השרביט	9-71
	כל העליות האלה, אפילו אהבה שנולדה מהתבוננות בעצמות ה', מקבלות רק הארה מקצה השרביט. "גדולה" היא ענוותנותו של ה' כלפי העולמות; עצמותו, שלמעלה מהעולמות, תתגלה לעתיד.	
4	הפיכת החושך למטה: לעתיד לבוא ובפורים	12-101
	הגילוי לעתיד יהיה למטה, במקום שבו החושך ייהפך לאור ולא רק יוכנע; כנסת ישראל לא תצטרך לעלות. נס פורים, שבו לבו של אחשוורוש נהפך לטוב, היה מסוג זה.	
5	ההלכות והמצוות	17-131
	בדומה לצבי ההופך את ראשו לאחור, ה' הלביש את רצונו וחכמתו הפנימיים בעניינים גשמיים; ההלכה מפרידה בין הטוב לרע, ומצווה הנעשית באמצעות דבר גשמי הופכת את החושך לאור, ולכן ההלכות יתקיימו לעד.	

רצון ה' מתגלה בתורה, אך ניצב מעבר לחומת החטא והגאווה; לב נשבר פותח חלון בחומה זו.

בחצר המלכות נגעה אסתר רק בקצה השרביט; כשבכתה בבית על הניצוץ שהיה נתון בגאווה של המן, קיבלה את השרביט כולו, קמה ונעמדה לפני המלך כ"עטרת בעלה".

שרביט הזהב שרביט הזהב

השפע של אור אין סוף המחיה את כל העולמות. בעליות הנשמה מתקבלת רק הארה מקצהו; השרביט כולו הוא הגילוי המלא של ה' למטה.

אסתר: הסתר אסתר — הסתר אסתר פני

אהבת ה' הנסתרת בכל יהודי, וכנסת ישראל בגלות, מוסתרות "ביום ההוא" ומורגשות רק כדבר המקיף מלמעלה.

"ההוא" ו"זה" ההוא / זה

"ביום ההוא" ה' נסתר ורחוק; לעתיד הוא יהיה בבחינת "זה" — גלוי ונראה אפילו לשכל הגשמי.

הכנעת הסטרא אחרא (אתכפיא) לאכפייא לסט"א

התגברות על המתנגד לקדושה וכלייתו, כמו בעליית המועדים ובמכת בכורות; הרע נשבר, אך אינו משתנה.

הפיכת החושך לאור (אתהפכא) אתהפכא חשוכא לנהורא

החושך עצמו נהפך לאור: נס פורים, ההלכות, מצוות הנעשות באמצעות דברים גשמיים, והזמן לעתיד לבוא.

גסות הרוח גסי הרוח

גאווה ההופכת את האדם ל"יש" נפרד ומביאה אותו להעדיף את רצונותיו על רצון שמים; היא החומה שבינו לבין אביו שבשמים, והמן הוא מקורה.

השאלה ואסתר הנסתר

1 ויושט המלך לאסתר^{1,2} את שרביט הזהב ותקם אסתר ותעמוד לפני המלך וגוי'. להבין ענין השינויים שבין פרשה זו לפרשה שלמעלה דשם נאמר ויושט המלך את שרביט הזהב³ אשר בידו.

"והמלך הושיט לאסתר את שרביט הזהב, ואסתר קמה ועמדה לפני המלך" וגוי'. [יש להבין] את ההבדלים בין פרשה זו לפרשה שלמעלה, שבה נאמר: "והמלך הושיט את שרביט הזהב אשר בידו".

המאמר פותח בפסוק המתאר את הופעתה השנייה של אסתר לפני המלך אחשוורוש, לאחר נפילת המן, כשבאה לבקש את ביטול גזרתו (אסתר ה, ד). אדמו"ר הזקן שואל מדוע נוסח הפסוק שונה מן הפרשה הקודמת (אסתר ה, ב), שבה נאמר שהמלך הושיט לה "את שרביט הזהב אשר בידו".

וגם שם נאמר ותגע בראש השרביט. וכאן משמע שנתן לה כל השרביט. וגם להבין ענין זה בכל זמן מהו.

גם שם נאמר: "ותיגע בראש השרביט", ואילו כאן משמע שנתן לה את השרביט כולו. [יש להבין] גם מה עניינו של הדבר בכל עת.

בפרשה הראשונה אסתר רק "נגעה בראש השרביט"; כאן הניסוח מרמז שהמלך נתן לה את השרביט כולו. אדמו"ר הזקן שואל גם מה משמעות הדבר בכל עת, ולא רק כאירוע מן העבר.

הנה כנס"י [כנסת ישראל] נקראת בשם אסתר על שם ואנכי הסתר אסתיר פני⁴ ביום ההוא. כי פני ה' שהוא גילוי שכינתו

כנסת ישראל נקראת בשם אסתר על שם הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא". שכן פני ה', שהם גילוי שכינתו,

כנסת ישראל, עם ישראל כולו, נקראת אסתר משום ששמה מזכיר את הפסוק "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא". "פני" ה' פירושה נוכחותו הגלויה, השכינה.

כמ"ש יאר ה' פניו אליך⁵ הוא עכשיו בזמן הגלות מסותרת בבחי' ביום ההוא (כי יום ההוא מורה על יום שאינו נראה ונגלה משא"כ יום הזה).

כמו שכתוב: "יאר ה' פניו אליך", מוסתרים עתה, בזמן הגלות, בבחינת "ביום ההוא" (שהרי "היום ההוא" מציין יום שאינו נראה ומתגלה, בשונה מ"היום הזה").

ברכת הכוהנים, "יאר ה' פניו אליך", מלמדת ש"פני" ה' הם גילוי נוכחותו. בגלות גילוי זה מוסתר "ביום ההוא": המילה "ההוא" מצביעה על דבר מרוחק ונסתר, ואילו "הזה" מצביע על דבר נוכח וגלוי.

ודרך פרט בכל נפש מישראל הנה כאשר בחיי נצוץ נפשו האלהית הוא מכוסה ומלובש בלבושי מחשבה דבור מעשה הגשמיים ואין אור ה' שורה ומתגלה בו להיות נתפס ונקבע במוחו ולבו האהבה לה' לדבקה בו בהתגלות הלב

וכך גם בפרט, בכל נפש מישראל: כאשר נצוץ נפשו האלקית מכוסה ומלובש בלבושי המחשבה, הדיבור והמעשה הגשמיים, ואור ה' אינו שורה בו ומתגלה בו, כך שאהבתו לה' והדבקות בו אינן נתפסות ונקבעות במוחו וכלבו באופן גלוי,

כך גם אצל כל אדם ואדם. כאשר נפשו האלקית עטופה בלבושי המחשבה, הדיבור והמעשה הגשמיים, אור ה' אינו שורה בו בגלוי, ואהבתו לה' אינה מורגשת ואינה נקבעת במוחו וכלבו.

כי אם בבחי' מקיף עליו מלמעלה נקרא בחינת אהבה זו בשם אסתר. שהיא מסותרת בבחי' ביום ההוא שאינה בהתגלות.

אלא היא בבחינת מקיף עליו מלמעלה — בחינת אהבה זו נקראת בשם אסתר, שכן היא מוסתרת בבחינת "ביום ההוא", ואינה גלויה.

אהבתו לה' היא אז רק בבחינת מקיף, דבר השורה עליו מלמעלה ונוגע בו אך אינו נכנס למודעותו. אהבה נסתרת זו נקראת "אסתר" — היא מוסתרת "ביום ההוא".

2 והיא בחי' נקודה בהיכלא בפנימיות נקודת לבו ודאי מסותרת היא האהבה בכל נפש מישראל ואין לך אדם שאין לו בחי' פנימיות זו אלא שלהוציא מהעולם אל הגילוי אינה שוה בכל אדם.

זוהי הבחינה של "נקודה בהיכלא" — בפנימיות נקודת הלב שלו. האהבה אכן נסתרת בכל נפש מישראל, ואין אדם שאין בו פנימיות זו; אלא שלא כל אדם מוציא אותה מן העולם אל הגילוי באותה מידה.

האהבה הנסתרת הזאת היא "נקודה בהיכלא", הנקודה הפנימית ביותר שכלב. היא מצויה בכל יהודי; ההבדל בין בני אדם הוא רק במידה שבה הם מוציאים אותה מן העולם אל תחושה גלויה.

ולכן לימות המשיח שאז יזדכך האדם אזי יהיה בבחי' ונגלה כבוד⁶ ה' וראו כל בשר וגו'. ואמר ביום ההוא⁷ הנה אלהינו זה קוינו לו וגו'.

לכן, בימות המשיח, כאשר האדם יזדכך, תהיה הבחינה של "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר" וגו'. וכן נאמר: "ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו" וגו'.

בימות המשיח, כאשר בני האדם יזדככו, תתקיים נבואתו של ישעיהו: "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר". ישעיהו אומר גם ש"ביום ההוא" יצביעו בני האדם על ה' ויאמרו: "הנה אלקינו זה".

פִּי שִׂאִיר אֹר ה' בְּהַתְּגָלוֹת עַד שִׁיחָא נִתְפַּס וְנִקְבַּע אִפִּי [אִפִּילוֹן] בְּמוֹחוֹ וּשְׁכַל אֲנוּשִׁי וְרָאוּ כָל בָּשָׂר בְּרֵאִיָּה גִשְׁמִית חוֹשִׁיית כִּי אֵלֵהִינוּ הוּא בַּחֲיִי זֶה אֲשֶׁר לִזֶּה קוִינֵנוּ לוֹ וְלֹא בַּבְּחִיִּי הֵהוּא:

כלומר, אור ה' יאיר בגילוי עד שייקלט וייקבע אפילו במוחו ובשכלו האנושי; ו"ראו כל בשר" בראייה גשמית וחושית, ש"אלקיננו" הוא בבחינת "זה" — זה שקווינו לו — ולא בבחינת "ההוא".

הגילוי יהיה שלם כל כך, עד שייקלט אפילו בשכל האנושי ויראה בעיניים גשמיות. אז ה' יהיה בבחינת "זה" — נוכח וגלוי, זה שקווינו לו — ולא עוד בבחינת "ההוא" הרחוק.

קטע 2 • 31-6

עליית השבתות והמועדים

3 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] כל המועדים⁸ יהיו בטלים לע"ל [לעתיד לבוא] חוץ מפורים שנאמר וימי הפורים⁹ וגו' וזכרם לא יסוף מזרעם. וגם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] הלכות אינן בטלים¹⁰ לעתיד לבא.¹¹

והנה חז"ל אמרו: "כל המועדים יהיו בטלים לעתיד לבוא, חוץ מפורים, שנאמר: 'וימי הפורים האלה וגו' וזכרם לא יסוף מזרעם". ועוד אמרו חז"ל: "ההלכות אינן בטלות לעתיד לבוא".

חז"ל לימדו שלעתיד לבוא כל המועדים יתבטלו, חוץ מפורים, שכן נאמר במגילה שזכר ימי הפורים "לא יסוף מזרעם". עוד לימדו שההלכות, דיני התורה, לא יתבטלו; המאמר מבקש לבאר את שתי האמירות הללו.

והענין הוא כי הנה ענין שבתות וימים טובים הוא שבהם הוא בַּחֲיִי עליית העולמות^{12,13} והנצוצות שכל נצוצי נשמת ישראל מתעלה במדרגה מפני אור ה'

והענין הוא שמשמעותם של שבתות וימים טובים היא שבהם העולמות והניצוצות עולים; כל ניצוצי מנשמת ישראל עולה מדרגה מכוח אור ה'

בשבת ובמועדים העולמות וניצוצות הנשמות עולים. כל ניצוצי מנשמה יהודית עולה מדרגה, מפני שאור ה' מתגלה אז.

המתגלה בעתים ההם ונתוסף בהם אורה ושמחה וחדות ה' להלהיט הנשמות לדבקה בו ית' ביתר שאת ובפרטות בפסח מתגלה אור האהבה חסד עליון בפנימיות הנשמות.

המתגלה בזמנים ההם. מתווספים בהם אור, שמחה וחדות ה', המלהיטים את הנשמות לדבוק בו יתברך בעוצמה גדולה יותר. ובפרט, בפסח מתגלה אור האהבה, חסד עליון, בפנימיות הנשמות.

בימים אלה מתווספים אור, שמחה וחדות ה', והם מלהיטים את הנשמות לדבוק בו בעוצמה רבה יותר. לכל מועד יש גילוי משלו: בפסח מתגלה בנשמות פנימיות של החסד העליון — אהבה וחסד מלמעלה.

4 ועיי' זה מתעלים כל נצוצי נשמות ישראל לעורר את האהבה רבה לה' ולדחות כל המונעים המבטלים באמצעות זאת מתעלים כל ניצוצות נשמות ישראל, כדי לעורר את האהבה הגדולה לה' ולדחות את כל מה שמפריע ומעכב אותה,

גילויי האהבה העליונה, ובמיוחד בחג הפסח, מעלה את ניצוצות הנשמות ומעורר בהן אהבה גדולה לה'. אהבה זו צריכה לדחות כל דבר שמפריע לה וחוסם אותה.

דהיינו הדברים שהם הפך ונגד אהבת ה' שהם תאוות גשמיים לאכפייא לסטי"א [לסטרא אחרא]. וכמ"ש למכה מצרים¹⁴ בככוריהם כל"ח [כי לעולם חסדו].

כלומר, הדברים שהם היפוכם ונגדם של אהבת ה' — ובפרט תאוות גשמיות — כדי להכניע את סטרא אחרא. וכמו שכתוב: "למכה מצרים בככוריהם, כי לעולם חסדו".

המכשולים הם התאוות הגשמיות שמתנגדות לאהבת ה', ודחייתן מכניעה את סטרא אחרא, הכוחות שמתנגדים לקדושה. אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק מתהילים קלו: "למכה מצרים בככוריהם, כי לעולם חסדו".

פיי שבכדי שיאיר לעולם אור החסד עליון¹⁵ הכה בכורי מצרים שהם הם ההפכים מזה. כמ"ש מי זאת עולה מן המדבר¹⁶ כתמרת עשן מקוטר מור ולבונה מכל אבקת רוכל.¹⁷

כלומר, כדי שאור החסד העליון יאיר בעולם, הוא היכה את בכורי מצרים, שהם עצמם היו היפוכו. וכמו שכתוב: "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן, מקוטר מור ולבונה, מכל אבקת רוכל".

הפסוק נקרא כתיאור של פעולה ושל מטרתה: כדי שהחסד העליון יוכל להאיר בעולם, ה' היכה את בכורי מצרים, שייצגו את היפוכו. אותו דפוס מופיע בשיר השירים: "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן..."

פיי כנס"י [כנסת ישראל] נקי זאת¹⁸ היא עולה מן המדבר שהם דברים הגשמיים אשר לא לה' המה שהם דומים למקום מדבר ושממה

כלומר, כנסת ישראל נקראת "זאת". היא "עולה מן המדבר", כלומר, [עולה] מן הדברים הגשמיים שאינם שייכים לה', הדומים למקום מדברי ושומם;

"זאת" הוא כינוי לכנסת ישראל. היא "עולה מן המדבר": המדבר מסמל עניינים גשמיים שאינם שייכים לה', והם צחיחים ושוממים כמדבר.

וגם מדבר מלשון דבור דהיינו דברים בטלים והיא עולה מהם בשבתות ומועדים ואז הוא כתמרות עשן וגם המילה "מדבר" קשורה למילה "דיבור", כלומר, לדברים בטלים. היא עולה מהם בשבתות ובמועדים, ואז היא "כתמרות עשן".

המילה "מדבר" מרמזת גם על "דיבור", וכאן הכוונה לדיבורי סרק. בשבתות ובמועדים הנשמה עולה מהם, ואז היא "כתמרות עשן".

כי כמו שעשן גשמי¹⁹ התהוותו הוא מחמת שהאש שורף דבר שהוא הפך טבעו דהיינו לחלוחית שיש בעצים או כפתילה שנאחז בהם האש

כשם שעשן גשמי נוצר מפני שהאש שורפת דבר שהוא היפוכה, כלומר, את הלחות שבעץ או כפתילה שהאש נאחזת בהם,

עשן נוצר כשהאש שורפת דבר שמנוגד לטבעה — את הלחות שבעץ או שכפתילה. האש פועלת על מה שמתנגד לה, והעשן הוא התוצאה.

שהרי רבוי העשן הוא לפי רבוי הלחלוחית שיש בדבר ההוא. כך כביכול כשאור ה' מתגלה בשבתות ויו"ט [ויום טוב] שורף ומכלה דבר ההפוך²⁰ הגלוי לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא]²¹.

שהרי כמות העשן תלויה בכמות הלחות שבאותו דבר; כך גם, כביכול, כאשר אור ה' מתגלה בשבתות ובימים טובים, הוא שורף ומכלה את הדבר הגלוי שמנוגד לו, כדי להכניע את סטרא אחרא.

ההוכחה היא שככל שיש יותר לחות, נוצר יותר עשן. כך גם, כאשר אור ה' מתגלה בשבתות ובימים טובים, הוא שורף ומכלה את ההתנגדות הגלויה באדם ומכניע את סטרא אחרא; ה"עשן" הוא סימן למאבק הזה.

5 וגם היא מקוטרת קיטור נקרא עשן דק כמו עשן המגמר והקטורת ולרוב דקותו לא נקרא בתורה בשם עשן כי אם בשם ענן כמ"ש וכסה ענן הקטורת.²²

גם היא "מקוטרת": קיטור הוא כינוי לעשן דק, כמו העשן של שרפת בשמים ושל הקטורת; ומפני שהוא דק כל כך, התורה אינה מכנה אותו "עשן" אלא "ענן", כמו שנאמר: "וכסה ענן הקטורת".

הפסוק ממשיך: "מקוטרת מור ולבונה". קיטור הוא עשן דק, כמו העשן של שרפת בשמים או של הקטורת, דק כל כך עד שהתורה מכנה את עשן הקטורת "ענן".

והיינו מפני שאינו שורף ומכלה דבר ההפוך ממש לפי שאין בדבר הנאחז בהם האור מדבר

והיינו מפני שהוא אינו שורף ומכלה דבר שהוא הפוך ממנו ממש, שכן בדבר שהאש נאחזת בו אין מן ההפך אלא

עשן דק נוצר כאשר האש אינה שורפת דבר שמנוגד לה ממש, משום שבחומר יש רק שמץ מן הדבר ההפוך.

ההפך כ"א [כל אחד / כל אחת] מעט מזעיר ואעפ"כ [ואף על פי כן] צריכה להיות בבחי' זו בבחי' מקוטרת לשרוף ולכלות כל אחד לפי מדרגתו ולפי מעלת נשמתו בעילוי אחר עילוי

מעט מזעיר. ואף על פי כן, היא צריכה להיות גם בבחינה זו, בבחינת "מקוטרת", כדי לשרוף ולכלות, כל אחד לפי מדרגתו ולפי מעלת נשמתו, בעלייה אחר עלייה.

אף על פי כן, נחוצה גם הבחינה העדינה יותר הזאת. כל אדם, לפי מדרגתו ולפי מעלת נשמתו, צריך להמשיך לשרוף גם שמץ קטן ממה שמתנגד לקדושה, ולעלות מדרגה לדרגה.

ואח"כ יהיה בבחי' מור²³ הוא האמור במגילה בהגיע תור נערה ונערה²⁴ לבא אל המלך שכל נצוץ ישראל הם בבחי' נוקבא לגבי הקבי"ה לעלות ולראות באור

לאחר מכן תהיה בבחינת מור. זהו הנאמר במגילה: "בהגיע תור נערה ונערה לבוא אל המלך". כל ניצוץ מישראל הוא בבחינת נוקבא ביחס להקדוש ברוך הוא, כדי לעלות ולראות באור

לאחר מכן באה בחינת המור, המתוארת במגילה בסיפור הנערות שבאו אל המלך, כל אחת בתורה. כל נשמה יהודית היא כמו כלה, בעמדה הנשית והמקבלת, נוקבא, ביחס להקדוש ברוך הוא, והיא משתוקקת לעלות ולראות באור ה'.

ה' כל אחד לפי מדרגתו ששה חדשים בשמן המור²⁵ שמן הוא בחינת חכמה להיות בבחי' מור בבחי' מרירות שמאחר שעולה מן המדבר ומפרר ומפריד הרע להיות כלה ונשרף בעשן וקיטור

ה', כל אחד לפי מדרגתו: "ששה חדשים בשמן המור". שמן הוא בחינת חכמה; להיות בבחינת מור, בבחינת מרירות. שכן לאחר שהוא עולה מן המדבר ומפורר ומפריד את הרע, כדי שייכלה וישרף בעשן ובקיטור,

הנערות שהו "ששה חדשים בשמן המור". שמן מסמל את בחינת החכמה, והמור מסמל מרירות. לאחר שהנשמה פירקה את הרע ושרפה אותו, היא יכולה לראות בבירור עד כמה הרע מר.

אזי ישכיל היטב ענין המרירות מן ההפך איך ומה הוא ואח"כ יבא לבחי' לבונה היא בחי' השמחה בחדות ה' ישמח ישראל בעושיו:²⁶

אזי יבין היטב את ענין המרירות מן ההפך, מהו וכיצד הוא. לאחר מכן יבוא לבחינת לבונה, שהיא בחינת השמחה בשמחת ה': "ישמח ישראל בעושיו".

באמצעות ההבנה האדם תופס מהו באמת הרע המתנגד, ומרגיש מרירות בגללו. לאחר מכן הוא מגיע לבחינת הלבונה, לשמחה בה', כפי שנאמר: "ישמח ישראל בעושיו".

6 וזהו ענין ששה חדשים²⁷ בבשמים כי כמו שהריח נקלט ונכנס לתוך גופו ומענג בדשן נפשו²⁸ הגם שהוא דבר שאין בו ממש ואין נראה ונתגלה לעין רק נקלט הריח לתוך גופו.

זהו [העניין של] "שישה חודשים בבשמים": כשם שריח נקלט ונכנס לתוך הגוף ומענג את הנפש כשפע, אף שאין בו ממש ואינו נראה או מתגלה לעין, אלא הריח רק נקלט בתוך הגוף.

ששת החודשים האחרים היו "בבשמים". ריח נכנס לגוף ומענג את הנפש, ואף שאין בו ממש ואי אפשר לראותו, הוא רק נקלט בתוכו.

כך ענין השמחה בה' הוא מעלמא דאתכסיא רק שמשמחת את הלב ומלהיטו להתלהט ולהתלהב באור כך גם השמחה בה' היא מהעולם הנסתר (עלמא דאתכסיא); אלא שהיא משמחת את הלב ומלהיטה אותו, עד שהוא מתלהט ומתלהב באור

השמחה בה' דומה לכך: היא באה מ"העולם הנסתר" (עלמא דאתכסיא), מדרגה שאינה גלויה. ואף על פי כן היא משמחת את הלב ומלהיטה אותו, עד שהוא מתלהט ומתלהב באור ה'.

ה' מכל אבקת רוכל²⁹ הם כל מיני התלהבות אשר בכל נפש מישראל כל חד לפש"ד [לפום שיעורא דיליה]. והוא ענין בתמרוקי הנשים שבכל אלו הנערה באה אל המלך:³⁰

ה'. "מכל אבקת רוכל" הן כל מיני ההתלהבות שיש בכל נפש מישראל, כל אחד לפי מידתו. וזהו [העניין של] "בתמרוקי הנשים", שכן בכל אלה "הנערה באה אל המלך".

"כל אבקת רוכל" היא מיני ההתלהבות הרבים שבכל נפש יהודית, כל אחת לפי מידתה. אלה הם "תמרוקי הנשים" שבהם "הנערה באה אל המלך": כל דרך של עבודת ה' בהתלהבות מביאה את הנפש לפני ה'.

קטע 3 • 71-9

רק ראש השרביט

7 והנה כל מיני עליות והתקרבות כנס"י [כנסת ישראל] להקב"ה בשבת ויו"ט [ויום טוב] וכל מה שמתעלות בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות נק' בשם נגיעה בראש השרביט³¹

והנה, כל סוגי העלייה וההתקרבות של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא בשבתות ובימים טובים, וכל העליות שלה, עלייה אחר עלייה, עד רום המעלות, נקראים "נגיעה בראש השרביט".

כל דרך שבה כנסת ישראל עולה ומתקרבת לה' בשבתות ובחגים, עד לגובה הרב ביותר, נקראת "נגיעה בראש השרביט". בכך מתחילה התשובה לשאלה שבפתח המאמר.

כי שרביט הזהב הוא המשכת אור א"ס ב"ה והוא הוא חיות כל העולמות עליונים ותחתונים כמ"ש את שרביט הזהב וחיה³² ואינה יכולה לעלות ולראות ולקבל חיותה מכל השרביט.

כי שרביט הזהב הוא המשכת אור אין סוף ברוך הוא, והוא עצמו חיותם של כל העולמות, העליונים והתחתונים, כפי שנאמר: "את שרביט הזהב — וחיה". ואין היא יכולה לעלות, לראות ולקבל את חיותה מן השרביט כולו;

שרביט הזהב הוא זרימת אור אין סוף אל העולמות, והוא החיות של כולם, כפי שנאמר בפסוק שמי שהמלך מושיט לו את שרביט הזהב "יחיה". אך הנשמה אינה יכולה לעלות ולקבל את חיותה מן השרביט כולו.

רק השרביט נשאר בידו ורק הארה מגיע אליה בראש השרביט והארה זו היא בחי' אהבה עזה כרשפי אש ושלחבת³³ העולה למעלה זהב העליון זהב התנופה³⁴

אלא השרביט נשאר בידו, ורק הארה מגיעה אליה, בראש השרביט. הארה זו היא בחינת אהבה עזה כרשפי אש וכשלחבת העולה למעלה: הזהב העליון, "זהב התנופה".

השרביט נשאר ביד המלך, ורק הארה מגיעה אל הנשמה, בקצהו. הארה זו היא אהבה עזה כרשפי אש וכשלחבת העולה למעלה; המאמר מכנה אותה "הזהב העליון" ו"זהב התנופה" — הזהב שניתן למשכן.

וקצהו התחתון הוא כשאהבה עזה זו בוערה ומתלהבת מהתבוננותו בגדולת אי"ס ב"ה ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וקצהו העליון הוא כשמתלהבת ומתלהטת מהתבוננותו במהותו ועצמותו ית' ולית מחשבה תפיסא ביה כלל³⁵

קצהו התחתון הוא כאשר אהבה עזה זו בוערת ומתלהבת בעקבות התבוננותו בגדולת אין סוף ברוך הוא, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. קצהו העליון הוא כאשר היא מתלהבת ובווערת בעקבות התבוננותו במהותו ועצמותו יתברך, ו"לית מחשבה תפיסא ביה כלל";

לראש השרכיט יש קצה תחתון וקצה עליון. הקצה התחתון הוא אהבה המתעוררת מהתבוננות בגדולת ה', הממלא וסובב את כל העולמות; הקצה העליון הוא אהבה המתעוררת מהתבוננות במהותו ועצמותו, שאין מחשבה יכולה להשיג כלל.

ולא שייך ביה לשון גדולה ממכ"ע [ממלא כל עלמין] וסוכ"ע^{36,37} רק על הארה³⁸ והמשכת החיות ממנו ית' שייך לומר³⁹ ממלא וסובב אבל לגדולתו דוקא אין חקר.⁴⁰

ואין שייך בו לשון גדולה, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. רק על ההארה והמשכת החיות ממנו יתברך שייך לומר "ממלא" ו"סובב"; אבל על גדולתו דוקא נאמר: "אין חקר".

"גדולה" במובן של מילוי העולמות והקפתם אינה שייכת לעצמות ה'; היא מתארת רק את ההארה ואת החיות הנמשכות ממנו. על גדולתו עצמה נאמר בתהילים: "אין חקר".

פי' דלא שייך כלל⁴¹ לחקור ולהתבונן בגדולתו איך הוא גדול מאד ומהולל אלא בשם הוי' ב"ה המורה על המשכת החיות לעולמות.

כלומר, כלל לא שייך לחקור ולהתבונן בגדולתו, כיצד הוא גדול מאוד ומהולל, אלא ביחס לשם הוי' ברוך הוא, המורה על המשכת החיות לעולמות.

אפשר להתבונן כיצד ה' גדול מאוד ומהולל רק ביחס לשם הוי', המורה על זרימת החיות לעולמות. עצמותו היא למעלה מכל מדידה כזו.

אבל קמיה ממש כלא ממש חשיבו וכאלו אין שם עולמות כלל כמ"ש אני ה' לא שנית⁴² ואתה הוא קודם שנברא ואתה הוא אחר שנברא העולם הכל בשוה

אבל קמיה ממש הכול נחשב כאין ממש, וכאילו אין שם עולמות כלל, כפי שנאמר: "אני ה' לא שנית", וכן: "אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא אחר שנברא העולם" — הכול בשווה;

לפניו העולמות הם באמת כאין, כאילו אינם קיימים. "אני ה' לא שנית": הוא אותו דבר לפני הבריאה ולאחריה, כפי שנאמר בתפילה: "אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא אחר שנברא העולם".

ולא שייך לפניו ית' בחי' עלמין לא בבחי' ממלא ולא בבחי' סובב כי אינו בגדר עלמין כלל.⁴³

ולפניו יתברך לא שייכת כלל בחינת עולמות, לא בבחינת ממלא ולא בבחינת סובב, כי הוא אינו בגדר עולמות כלל.

עצם המושג של עולמות, בין אם ה' ממלא אותם ובין אם הוא סובב אותם, אינו שייך לפניו, שכן הוא למעלה מגדר העולמות לגמרי. ואף על פי כן, גם האהבה שנולדת מן ההתבוננות הנעלית ביותר הזאת היא רק הקצה העליון של ראש השרכיט.

8 וכדכתיב גדול ה' ומהולל מאד⁴⁴ בעיר אלקינו הר קדשו. וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] אימתי נקי גדול⁴⁵ כשהוא בעיר אלקינו וכו'.

כמו שנאמר: "גדול ה' ומהולל מאוד, בעיר אלקינו, הר קודשו". וחכמינו זכרונם לברכה אמרו: "מתי הוא נקרא גדול? כשהוא בעיר אלקינו" וכו'.

במזמור נאמר: "גדול ה' ומהולל מאוד, בעיר אלקינו", וחכמינו שואלים: מתי הוא נקרא גדול? כשהוא "בעיר אלקינו". מדברים על גדולתו רק ביחס לעולם שהוא קשור אליו.

כי לפנינו ית' לא שייך לשון גדולה מאחר שכל עולמות עליונים ותחתונים כולא חשיב קמיה אלא מדת גדולתו הוא ענותנותו שמתלבש בבחי' גדולה כדי להיות מלכותו מלכות כל עולמים.^{46, 47}

שהרי לפניו יתברך לא שייך המושג "גדולה", כיוון שכל העולמות, העליונים והתחתונים, נחשבים כולם כאין וכאפס לפניו. אלא שמידת גדולתו היא ענותנותו: הוא מתלבש בבחינת גדולה כדי שמלכותו תהיה "מלכות כל עולמים".

לפני ה' עצמו כל העולמות הם כאין, ולכן אין משמעות ל"גדולה". ה"גדולה" שלו היא למעשה ענותנותו: הוא משפיל את עצמו ולובש את מידת הגדולה, כדי להיות מלך על כל העולמות.

9 וכמ"ש וישב ה' מלך לעולם.⁴⁸ וזהו ואתה קדוש⁴⁹ יושב תהלות ישראל. פי' שלהיותך תהלות ישראל הוא בחי' ישיבה שהוא השפלה וענוה אצלך שבאמת אתה קדוש ומוכדל מגדר זה.

כפי שנאמר: "ה' יושב כמלך לעולם". זהו [פירוש] הפסוק "ואתה קדוש, יושב תהלות ישראל": היותך "תהילות ישראל" היא בחינת "יושב" — השפלה וענוה מצידך, שהרי באמת אתה קדוש ומוכדל מגדר זה.

במזמור אחד נאמר שה' "יושב כמלך לעולם", ובמזמור אחר: "ואתה קדוש, יושב תהילות ישראל". ישיבה מבטאת השפלה: בכך שה' הוא נושא תהילותיהם של ישראל יש משום ענוה מצידו, שכן באמת הוא קדוש ומוכדל מכל התחום הזה.

אבל לעתיד יתגלה אור ה' בגילוי רב ועצום דהיינו המשכת אלקותו ית' ועצמותו ומהותו מבחי' אני ה' לא שנית⁵⁰ היה הוה ויהיה ברגע אחד וראו כל בשר⁵¹ בעיני השכל גשמי כי אלהינו יהיה בבחינת זה כנ"ל.

אבל לעתיד לבוא יתגלה אור ה' בגילוי רב ועצום. כלומר, תימשך אלוקותו יתברך, וכן עצמותו ומהותו, מבחינת "אני ה' לא שנית" — היה, הוה ויהיה ברגע אחד; ואז "וראו כל בשר", בעיני השכל הגשמי, ש"אלקינו" יהיה בבחינת "זה", כנזכר לעיל.

לעתיד לבוא תתגלה עצמותו ממש, הבחינה של "אני ה' לא שנית", שבה העבר, ההווה והעתיד הם רגע אחד. אז "וראו כל בשר" — גם בשכל הגשמי — ש"אלקינו" הוא "זה", נוכח ומתגלה, כפי שהוסבר לעיל.

הפיכת החושך למטה: לעתיד לבוא ובפורים

10 והתגלות זה יהיה בתחתונים דוקא למטה. וכמו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כעת יאמר ליעקב⁵² ולישראל מה פעל אל.

התגלות זו תהיה דווקא בתחתונים, למטה. וכפי שאמרו חז"ל על הפסוק: "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל":

התגלות זו תתרחש דווקא בתחתונים, בעולם הזה. חז"ל דורשים את הפסוק: "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל?"

שמלאכי השרת ישאלו זאת לצדיקים ובמקום שהיו מלאכי השרת אומרים איה מקום כבודו יאמרו מלא כל הארץ כבודו.⁵³

שמלאכי השרת ישאלו זאת את הצדיקים; ובמקום שבו היו מלאכי השרת אומרים "איה מקום כבודו?", הם יאמרו: "מלא כל הארץ כבודו".

לעתיד ישאלו המלאכים את הצדיקים מה פעל ה', שכן ההתגלות תהיה אצל התחתונים. במקום לשאול, כפי שהם שואלים כעת, "איה מקום כבודו?", יכריזו המלאכים: "מלא כל הארץ כבודו".

11 וזהו אשת חיל עטרת בעלה⁵⁴ שאור ה' המתגלה בה עכשיו נקרא בעלה. אבל לעתיד יהיה במדרגה גבוה יותר.

זהו [פירוש] "אשת חיל עטרת בעלה": אור ה' שמתגלה בה עכשיו נקרא "בעלה", אבל לעתיד לבוא [היא] תהיה במדרגה גבוהה יותר.

"אשת חיל עטרת בעלה": האישה היא כנסת ישראל, ו"בעלה" הוא אור ה' שמתגלה אליה עכשיו. בעתיד היא תעמוד למעלה מאור זה, כשם שעטרה נמצאת מעל מי שעונד אותה.

לכן כתיב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל.⁵⁵ פיי שלא יהיה שייך לה בחיי קימה ועלייה כי יהיה אור ה' בגילוי רב למטה דוקא.

לכן נאמר: "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". כלומר, לא תהיה שייכת בה בחינת קימה ועלייה, כי אור ה' יתגלה בריבוי דווקא למטה.

דברי עמוס "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל" נקראים כאן כהבטחה: היא לא תצטרך עוד לקום ולעלות, משום שאור ה' יתגלה בשפע למטה, במקום שבו היא נמצאת.

והיינו משום שאתהפכא חשוכא לנהורא ולא לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא] בלבד לבטלם ולהכניעם כמו בשאר גלות דכתיב למכה מצרים בכוריהם^{56, 57} וגוי.

וזה משום שהחושך יהפוך לאור, ולא תהיה זו רק הכנעת הסטרא אחרא, לבטלה ולהשפילה, כמו בגלויות האחרות, שעליהן נאמר: "למכה מצרים בכוריהם" וגוי,

הדבר נובע מכך שהחושך עצמו יהפוך לאור (אתהפכא), ולא רק יוכנע (אתכפיא). בגלויות הקודמות הרע נשבר והושפל, כמו כאשר הי' היכה את בכורי מצרים.

ויהרג מלכים אדירים⁵⁸ וגוי. רק כי גם אז אהפך אל עמים שפה ברורה⁵⁹ וגוי והלכו עמים רבים⁶⁰ וגוי.

"ויהרג מלכים אדירים" וגוי. אלא שאז גם כן "אהפוך אל עמים שפה ברורה" וגוי, ו"והלכו עמים רבים" וגוי.

באותן גאולות הי' גם "הרג מלכים אדירים". לעומת זאת, לעתיד לבוא האומות ישתנו: הי' ייתן להן "שפה ברורה" כדי לקרוא בשמו, ו"עמים רבים" ילכו ללמוד את דרכיו.

12 והנה מעין זה היה הנס של פורים שנתהפך לב אחשוורוש לטוב.⁶¹ אותו הפה עצמו⁶² שאמר והעם

והנה, נס פורים היה מעין זה: לבו של אחשוורוש נהפך לטובה. אותו פה עצמו שאמר: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך",

נס פורים היה מאותו סוג של המהפך העתידי: לבו של אחשוורוש עצמו נהפך לטובה. המלך שמסר את היהודים להמן נעשה זה שאישר את הצלתם.

לעשות בו כטוב בעיניך⁶³ הוא עצמו אמר ואתם כתבו על היהודים⁶⁴ כטוב בעיניכם. שהוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא⁶⁵ ונגלה כבוד⁶⁶ הי' למטה במקום החשך דוקא:

הוא עצמו אמר: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם". זהו עניין הפיכת החושך לאור, ו"ונגלה כבוד הי'" למטה, דוקא במקום החושך.

אותו פה שאמר להמן: "והעם לעשות בו כטוב בעיניך", אמר בהמשך למרדכי ולאסתר: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם". זהו חושך שנהפך לאור: כבוד הי' מתגלה למטה, דוקא במקום החושך.

ההלכות והמצוות

13 ולכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] **שגם הלכות אינן בטלות. וביאור הענין כי הנה ארז"ל** [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **על פסוק ברח דודי⁶⁷ ודמה לך לצבי וגוי מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו.**

לכן אמרו חז"ל שגם ההלכות לא יתבטלו. ביאור העניין: חז"ל אמרו על הפסוק "ברח דודי ודמה לך לצבי" וגוי: "מה צבי מחזיר ראשו לאחוריו..."

מאותה סיבה גם ההלכות לא יתבטלו. חז"ל דורשים את הפסוק "ברח דודי ודמה לך לצבי": הצבי רץ, אך מפנה את ראשו לאחור, לעבר המקום שממנו יצא.

דהיינו עד"מ כמו שבאדם בעצם ראשו הנה מונח בתוכו מוח ושכלו ובינתו וכשמחזיר עצם ראשו לאחוריו

כלומר, על דרך משל: בתוך עצם ראשו של אדם נמצאים מוחו, שכלו ובינתו; וכשהוא מפנה את עצם ראשו לאחור, המשל הוא בגולגולת האדם, עצם הראש שבה נמצא המוח, ובו השכל והבינה. כשהאדם מפנה את ראשו לאחור, המוח והתודעה שבתוכו פונים עמו.

הנה גם המוח אשר בתוכו ורוח שכלו ובינתו נמשכין אחריהם כן כביכול המשיך הקב"ה והלביש רצונו וחכמתו במקום אחוריו שהם בחינת חיצוניות דהיינו בענינים גשמיים כמו בבהמות בסדר קדשים.⁶⁸

גם המוח שבתוכו, ורוח שכלו ובינתו, נמשכים אחריהם. כך גם, כביכול, הוריד הקב"ה והלביש את רצונו וחכמתו במקום "אחוריו", שהוא בחינת חיצוניות, כלומר בענינים גשמיים, כגון בהמות בסדר קדשים.

כך גם, כביכול, ה' "הפנה את ראשו לאחור": הוא הוריד את רצונו וחכמתו והלביש אותם ב"אחוריו" — בחיצוניות, בענינים גשמיים. דוגמה לכך היא הלכות הבהמות בסדר קדשים, כלומר הלכות הקרבנות.

14 ובמעוץ בסדר נזיקין. דפנימית רצונו וחכמתו ית' מלובשים בהם וגם מדותיו ית' הם נמשכים אחריהם מאליהם וממילא כמ"ש השיב אחור ימינו⁶⁹ וגוי.

וגם בענייני ממון שבסדר נזיקין. שכן פנימיות הרצון והחכמה שלו יתברך מלובשת בהם, וגם המדות שלו יתברך נמשכות אחריהם מעצמן וממילא, כמו שכתוב: "השיב אחור ימינו" וגוי.

הרצון והחכמה הפנימיים של ה' מלובשים אפילו בענייני ממון, בסדר נזיקין. המדות שלו נמשכות אחריהם מאליהם, כפי שנאמר: "השיב אחור ימינו" — יד ימינו, מידת החסד, הולכת עמו אל ה"אחור" שלו.

ובחכמה אתברירו⁷⁰ פ"י כי אין לשון בירור נופל אלא בדבר שמתערב כגון מין במינו ואינו ניכר. כך עד"מ סרסור המחליף פרה בחמור⁷¹ לגבי השונה משנה והלכה זו.⁷²

ו"בחכמה יתבררו". כלומר, לשון בירור שייכת רק בדבר שהתערבב, כגון מין במינו שאינו ניכר. כך, על דרך משל, סרסור המחליף "פרה בחמור", לעומת מי ששונה משנה והלכה זו.

"בחכמה יתבררו": בירור שייך רק במקום שבו דברים מעורבים ואי אפשר להבחין ביניהם, כגון מין שהתערב באותו מין. הסרסור המחליף "פרה בחמור" והחכם הלומד את אותה משנה עוסקים באותה פרה ובאותו חמור; חכמת ה', הנלמדת בהלכה, היא שמבררת את הקדושה מתוך העניינים הגשמיים שהיא מעורבת בהם.

15 וכן קצב המתעסק בנתוח אברי הבהמה לנתחים ובבני מעים וכו' הוא קצב. אך המתעסק לידע כל פרטי הלכות התלויין באברי הבהמה להבדיל בין טרפה לכשרה

בדומה לכך, קצב העוסק בחיתוך אברי הבהמה לנתחים ובהתעסקות בבני המעיין וכו' הוא קצב. אבל מי שעוסק בידיעת כל פרטי ההלכות התלויות באברי הבהמה, כדי להבחין בין טרפה לכשרה,

קצב החותך בהמה ומתעסק באיבריה הפנימיים עושה את מלאכת הקצבות. מי שלומד את ההלכות התלויות באברי הבהמה, כדי להבחין בין בהמה כשרה לטרפה — שיש בה מום קטלני — עוסק בעניין אחר לגמרי.

וכן במחליף פרה לידע ולהבדיל ולברר בין חייב לזכאי וכן בסדר טהרות בין טמא לטהור כו'.

וכן בדיני מחליף פרה, כדי לדעת, להבחין ולברר בין החייב לזכאי, וכן בסדר טהרות — בין הטמא לטהור וכו';

כך גם בדיני מחליף פרה, הקובעים מי חייב ומי פטור, ובסדר טהרות, המבחין בין טמא לטהור. בכל אחד מהמקרים הלימוד הוא פעולה של הבחנה ומיון.

16 וכן בכל ש"ס [ששה סדרי משנה] משנה וגמרא וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים מתגלה ומתברר רצון העליון וחכמתו ית' ועל ידי זה מתברר ונפרד הרע מהטוב

וכך גם בכל הש"ס — במשנה ובגמרא — ובכל פוסקי ההלכה, הראשונים והאחרונים, מתגלים ומתבררים רצונו העליון של ה' וחכמתו, ועל ידי כך הרע מתברר ונפרד מן הטוב,

בכל התלמוד, במשנה ובגמרא, ובכל פוסקי ההלכה, הראשונים והאחרונים, מתגלים ומתבררים רצונו העליון של ה' וחכמתו. מתוך הבירור הזה הרע מתברר ונפרד מן הטוב.

דהיינו הפסול מהכשר וחייבמזכאי וכן במצות מעשיות התלויין במדות כגון שומר אבידה שפטור ליתן פרוטה לעני. שעוסק במצוה פטור ממצוה.⁷³

כלומר, הפסול נבדל מן הכשר, והחייב מן הפטור. וכן במצוות מעשיות התלויות במדות, כגון מי ששומר אבידה ופטור מלתת פרוטה לעני, משום שהעוסק במצווה פטור מ[מצווה אחרת].

ההלכה מבדילה בין הפסול לכשר ובין החייב לפטור. כך גם במצוות מעשיות הקשורות למדות: מי ששומר אבידה פטור מלתת פרוטה לעני, משום שהעוסק במצווה פטור ממצווה אחרת.

17 והיינו אם עוסק בה לצרכה לשטחה ולנערה⁷⁴ ואין חילוק בין היא אבדת עשיר או עני.

כלומר, אם הוא מטפל בה לצורכה, כדי לפרוש אותה ולנער אותה; ואין הבדל אם האבדה היא של אדם עשיר או של אדם עני.

שמירה על אבדה נחשבת למצווה כאשר מטפלים בה לצורכה, למשל פורשים בגד ומנערים אותו כדי שלא ייזוק. אין הבדל אם הבעלים עשיר או עני.

משא"כ אם שומר כסות שלו אפי" [אפילו] אינו עשיר כמו בעל אבדה הרי אין בו מצווה.

לעומת זאת, אם הוא שומר על הבגד שלו, אף שאינו עשיר כמו בעל האבדה, אין בכך מצווה.

שמירה על הבגד של עצמו אינה מצווה, גם אם השומר עני יותר מבעל האבדה, ולכן הבגד חשוב לו יותר. המעשה זהה; רק התכלית שלו שונה.

וכן הענין בצדקה וגמילות חסדים מה שעושה חסד עם הבריות הרי זה מצווה. ואם עושה לצרכו אין בו מצווה.

וכך גם בצדקה ובגמילות חסדים: כשאדם עושה חסד עם הבריות, הרי זו מצווה; ואם הוא עושה זאת לצרכו, אין בכך מצווה.

כך גם בצדקה ובגמילות חסדים: חסד שנעשה לטובת אחרים הוא מצווה, ואילו חסד שנעשה לתועלתו האישית של האדם אינו מצווה.

וא"כ כשעושה מצווה בדבר גשמי הרי הוא ענין ההתהפכות חשוכא לנהורא שאור ה' הוא גילוי רצונו ית' ואור במקום החשך הגשמי דוקא:

אם כן, כאשר אדם מקיים מצווה באמצעות דבר גשמי, זהו ענין הפיכת החושך לאור: אור ה' הוא גילוי רצונו יתברך, [והוא] אור במקום החושך הגשמי דוקא.

לכן, כשאדם מקיים מצווה באמצעות חפץ גשמי, החושך הופך לאור. אור ה' הוא גילוי רצונו, וכאן הוא נעשה אור דוקא במקום החושך הגשמי.

קטע 6 • 18-19

החומה והפתח

18 וזהו הנה זה עומד אחר כתלנו.⁷⁵ פירוש בחי' חכמתו ורצונו ית' הוא בחי' התגלות בבחי' זה בעניני

התורה

וזהו [פירוש] "הנה זה עומד אחר כתלנו". כלומר, בחינת חכמתו ורצונו יתברך היא בחינת התגלות בבחינת "זה", בענייני התורה;

הפסוק "הנה זה עומד אחר כתלנו" מתאר את המצב. חכמתו ורצונו של ה' מתגלים בענייני התורה בבחינת "זה" — דבר נוכח שאפשר להצביע עליו.

אלא שעומד אחר כתלנו שאין אור ה' שורה ומתגלה בו מפני שעונותיכם מבדילין⁷⁶ ועומד לנגדו בכותל.

אלא שהוא עומד "אחר כתלנו", משום שאור ה' אינו שורה בו ואינו מתגלה בו, מפני ש"עונותיכם מבדילים" ועומדים כנגדו כחומה.

ובכל זאת, הוא "עומד אחר כתלנו": אור ה' אינו שורה בגלוי באדם, מפני ש"עונותיכם מבדילים" בינו לבין ה' ועומדים לפניו כחומה.

19 והעצה היעוצה לזה משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים.⁷⁷ כי חלון הוא חלל שנעשה בכותל.

העצה לכך היא: "הוא משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים". חלון הוא פתח שנעשה בקיר.

הפסוק עצמו נותן את העצה: "הוא משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים". חלון הוא פתח שנעשה בקיר.

וכן ענין החרכים אלא שחרכים הם סדקים קטנים וחלון הוא חלל גדול יותר. כך ע"ד משל הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחי לי⁷⁸ כחודה של מחט^{79,80} כו'.

כך גם החרכים, אלא שחרכים הם סדקים קטנים, ואילו חלון הוא פתח גדול יותר. בדרך משל אמרו חז"ל: "פתחי לי [פתח] כחודה של מחט" וכו'.

חרכים הם סדקים קטנים, ואילו חלון הוא פתח גדול יותר. חז"ל ניסחו זאת כך: ה' אומר, "פתחי לי פתח כחודה של מחט", והמאמר ממשיך ואומר שאז יפתח לה פתח רחב הרבה יותר.

דהיינו שישבור לבו לב האבן להיות לו רוח נשברה לב נשבר⁸¹ כי כל המסכים והכותל והמחיצה המפסקת בינו לאביו שבשמים הוא בחי' גסי הרוח אשר על כן מחשב עצמו ליש. וחפצי עצמו יקרים בעיניו מחפצי שמים:

כלומר, שישבור את לבו, את לב האבן, וכך יהיה לו "רוח נשברה, לב נשבר". כל המסכים, הקיר והמחיצה המבדילים בינו לבין אביו שבשמים הם בחינת גסות הרוח, שבעטיה הוא מחשיב את עצמו ליש, ורצונותיו שלו יקרים בעיניו יותר מרצונות שמים.

פתיחת פתח כזה פירושה שבירת לב האבן, כדי שיהיו לו "רוח נשברה, לב נשבר". מה שמפריד את האדם מאביו שבשמים הוא גסות הרוח, כלומר גאוון, הגורמת לו לראות את עצמו כ"יש" נפרד ולהחשיב את רצונותיו שלו יותר מרצונות שמים.

קטע 7 • 2011-22

שתי דרכיה של אסתר

20 ועם כל הנ"ל יובן ויבואר היטב ענין אסתר שמתחלה בראותו את המלכה עומדת בחצר⁸² היה בחי' זאת עולה מן המדבר⁸³ הנ"ל.

לאור כל האמור יובן ויתבאר היטב עניינה של אסתר: בתחילה, כאשר המלך ראה את המלכה עומדת בחצר, היא הייתה בבחינת "זאת עולה מן המדבר", כפי שהוזכר לעיל.

לאור כל הדברים האלה מתבאר סיפורה של אסתר. בתחילה, כשהמלך ראה את אסתר המלכה עומדת בחצר, היא הייתה בבחינת "זאת עולה מן המדבר" — העלייה שתוארה לעיל.

כי גם בחי' חצר הפנימית למדבר יחשב נגד בית המלך ממש לפי שאין המלך דר בקביעות בחצר כמו בבית אזי מתגלה הארת והמשכת אור ה'.

כי גם בחינת החצר הפנימית נחשבת למדבר לעומת בית המלך ממש, שכן המלך אינו שוכן בחצר דרך קבע כפי שהוא שוכן בבית; אז מתגלה הארה והמשכה של אור ה'.

גם החצר הפנימית נחשבת ל"מדבר" לעומת בית המלך עצמו, משום שהמלך אינו מתגורר בחצר דרך קבע כפי שהוא מתגורר בביתו. בחצר נמשכת ומתגלה רק הארה מאור ה'.

21 ואז ותקרב אסתר שמתעלה ומתקרבת אל המלך בתשוקה לדודה. אבל כל העליות והתקרבות אינו אלא ותגע בראש השרביט.⁸⁴

ואז "ותקרב אסתר": היא מתעלה ומתקרבת אל המלך מתוך געגוע לדודה. אולם כל העליות והתקרבות אינן אלא "ותגע בראש השרביט".

"ותקרב אסתר" מבטא את עלייתה ואת התקרבותה אל המלך מתוך געגוע לדודה. אולם כל העליות הללו אינן מגיעות אלא עד "ותגע בראש השרביט".

אבל אחרי כן כתיב ותוסף אסתר וגוי' דהיינו בהיותה אתו בבית ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי אשר חשב על היהודים.⁸⁵

אבל לאחר מכן נאמר: "ותוסף אסתר" וגוי', כלומר, כשהייתה עמו בבית, "ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי אשר חשב על היהודים".

בהמשך נאמר במגילה שאסתר דיברה שוב, כשהייתה עם המלך בבית, ו"ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי אשר חשב על היהודים".

שהבכיה היא לעורר רחמים רבים על נצוץ אלהות אשר נתלבש בלבושים גסי הרוח מבחי' המן אשר הוא חשב על היהודים. כי ממנו באים ליהודים מחשבות כאלו.

כי הבכי מעורר רחמים רבים על ניצוץ אלוקות שהתלבש בלבושים של גסות רוח, שמקורה בבחינת המן, אשר "חשב על היהודים"; ממנו באות ליהודים מחשבות כאלה.

בכיה מעוררת רחמים רבים על ניצוץ אלוקות שהתלבש בלבושים של גסות רוח, שמקורם בבחינת המן. אדמו"ר הזקן מפרש את המילים "אשר חשב על היהודים" כמחשבות של גאווה, שהמן, מקורן הרוחני של גסות הרוח הזאת, מכניס לתודעתם של יהודים.

22 ואז יתהפכו חשוכא לנהורא. ולכן ויושט המלך לאסתר את כל השרביט הזהב⁸⁶ שיאיר אור ה' בגילוי למטה דוקא.

ואז החושך ייהפך לאור. לכן "המלך הושיט לאסתר" את כל "שרביט הזהב", כדי שאורו של ה' יאיר בגלוי דווקא למטה.

אז החושך ייהפך לאור. לכן "המלך הושיט לאסתר" את כל שרביט הזהב: אורו של ה' מתגלה בגלוי דווקא למטה.

ואז ותקם אסתר פ' שקמה על עמדה ועל מצבה שלא תצטרך עוד לבחי' עולה מן המדבר.

ואז "ותקום אסתר" — כלומר, היא קמה וניצבה במקומה ובמעמדה, כך שלא תזדקק עוד לבחינת "עולה מן המדבר".

"ותקום אסתר" פירושו שהיא התייצבה במקומה, וכבר אינה זקוקה לעלות "מן המדבר". היא אינה צריכה עוד להתעלות, מפני שהאור מגיע אליה.

וזהו ותעמוד לפני המלך שתהא במדרגה גדולה לפניו כמ"ש אי"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה]⁸⁷ (וע' מענין ויושט המלך כו' במ"ש פ' ראה ע"פ כי תשמע בקול⁸⁸ כו'. ובמק"מ [ובמקדש מלך] ח"א [חלק א'] פ' ויחי) (רכ"ח ע"ב).⁸⁹

וזהו [פירוש] "ותעמוד לפני המלך": שהיא תהיה במדרגה גבוהה לפניו, כמו שנאמר: "אשת חיל עטרת בעלה". (וראו בענין "ויושט המלך" וכו' את הנאמר בפרשת ראה על הפסוק "כי תשמע בקול" וכו', וכן ב־Mikdash Melech, חלק א', פרשת ויחי) (228b).

"ותעמוד לפני המלך" פירושו שהיא הגיעה למדרגה גבוהה לפניו, כמו "אשת חיל עטרת בעלה". ההפניה שבסוגריים מפנה למאמר על "כי תשמע בקול" בפרשת ראה, וכן ל־Mikdash Melech, פירוש על הזוהר, לפרשת ויחי (חלק א', 228b).

גם שם בד"ה כי תשמע הנ"ל נתי' ענין חצר הפנימית וענין בית. וע' עוד מענין בית לעיל פ' בראשית בד"ה השמים כסאי⁹⁰ כו'

גם שם, במאמר המתחיל "כי תשמע" הנזכר לעיל, התבארו ענין החצר הפנימית וענין הבית. וראו עוד בענין הבית לעיל, בפרשת בראשית, במאמר המתחיל "השמים כסאי" וכו'.

ההפניות ממושיכות: גם במאמר "כי תשמע" מתבארים החצר הפנימית והבית. לענין הבית ראו גם את המאמר המתחיל "השמים כסאי" בפרשת בראשית.

אי זה בית כוי ועי עוד לעיל פי וישב בהפטרה דחנוכה ע"פ תשמור את חצרי^{91,92} בע"א [באופן אחר]:

"אי זה בית" וכו'. וראו עוד לעיל, בפרשת וישב, בהפטרה של חנוכה, על הפסוק "תשמור את חצרי", בדרך אחרת.

ההפניה מצטטת את השאלה שבפסוק, "אי זה בית" [אשר תבנו לי], בעניין הבית. היא מפנה גם למאמר על "תשמור את חצרי", בהפטרת שבת חנוכה בפרשת וישב, שבו העניין מתבאר בדרך אחרת.

בעבודה

המאמר מיישם את הדברים בעבודת האדם ב[19] וב[21]: החומה שבין האדם לאביו שבשמים היא גסות הרוח — ראיית עצמו כ"יש" והחשבת רצונותיו שלו כיקרים יותר מרצון שמים. העצה היא לשבור את לב האבן, "רוח נשברה, לב נשבר", וכך לפתוח אפילו פתח כחודו של מחט לאור ה', כפי שאסתר בכתה כדי לעורר רחמים על הניצוץ שהיה נתון בגסותו של המן. ובעזרת לימוד הלכה וקיום מצוות בדברים גשמיים לשם שמים, האדם הופך את החושך לאור כאן למטה ([13]–[17]).

שאלות לשיחה

1. מדוע מחשיב אדמו"ר הזקן אפילו אהבה שנולדה מהתבוננות בעצמות ה' כ"נגיעה בראש השרביט" בלבד?
2. מה ההבדל בין הכנעת הסטרא אחרא לבין הפיכת החושך לאור, וכיצד סיפור פורים מדגים את האפשרות השנייה?
3. כיצד מסבירים הסוחר והחכם בסוגיית "המחליף פרה בחמור" מדוע ההלכות לא יתבטלו?
4. באיזה מובן "גדולתו" של ה' היא למעשה ענוותנותו?
5. מדוע הבכי ולב נשבר, ולא עלייה נוספת, מביאים את "השרביט כולו"?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 ויושט המלך לאסתר

ההערה מפנה להערות המקור של הרבי על מאמר זה ומציינת שהוא נאמר בשנת תקס"א (1800).

הערת קה"ת

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. נאמר בשנת תק"ס. ראה ברשימת המאמרים שבסו"ס מאמרי אדה"ז הקצרים הערה 160. ראה מאמרי אדה"א נ"ך ע' שעח שמיסד על מאמר זה. באוה"ת מג"א ע' קיא המאמר עם הגהות. ע' קיו וע' קיח עוד הגהות.

2 ויושט המלך לאסתר

לאחר נפילתו של המן באה אסתר שוב לפני המלך; הוא הושיט לה את שרביט הזהב, והיא קמה ועמדה לפניו כדי להתחנן בעד עמה. פסוק זה הוא נושא המאמר.

Esther 8:4 אסתר ח':ד'

וְיוֹשֵׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת שְׂרֵבֶט הַזָּהָב וְתָקַם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:
Then the king held out to Esther the golden sceptre. So
Esther arose, and stood before the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ח, ד.

3 ויושט המלך את שרביט הזהב

כשאסתר נכנסה לראשונה לחצר הפנימית בלי רשות, הושיט לה המלך "את שרביט הזהב אשר בידו", והיא ניגשה ונגעה בראשו. אדמו"ר הזקן משווה בין שני הפסוקים.

Esther 5:2 אסתר ה':ב'

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אַסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בְּחֹצֵר נִשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו
וְיוֹשֵׁט הַמֶּלֶךְ לְאַסְתֵּר אֶת־שְׂרֵבֶט הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע
בְּרֹאשׁ הַשְּׂרֵבֶט:

And it was so, when the king saw Esther the queen standing in the court, that she obtained favour in his sight; and the king held out to Esther the golden sceptre that was in his hand. So Esther drew near, and touched the top of the sceptre.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ה, ב.

4 ואנכי הסתר אסתיר פני

ה' מזהיר שכאשר העם יפנה לו עורף, הוא אכן יסתיר את פניו "ביום ההוא". אדמו"ר הזקן שומע את השם אסתר במילים "הסתר אסתיר", ומחיל את הפסוק על הסתר השכינה בגלות.

Deuteronomy 31:18 דברים ל"א:י"ח

וְאֲנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בְּיוֹם הַהוּא עַל כָּל־הִרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה
אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

And I will surely hide My face in that day for all the evil which they shall have wrought, in that they are turned unto other gods

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לא, יח. באוה"ת מג"א ע' קיו יש הג"ה לכאן.

5 יאר ה' פניו אליך

מתוך ברכת כהנים: "יאר ה' פניו אליך". פסוק זה מראה ש"פניו" של ה' הם גילוי נוכחותו.

Numbers 6:25 במדבר ו':כ"ה

יָאֵר הָאֵלֹהִים הָאֵלֶיךָ וַיְחַנֶּנְךָ:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious
unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה. באוה"ת מג"א ע' טו נוסף "ות"א ינהר ה' שכינתו לותך", ע"ש.

פסקה 2

6 ונגלה כבוד ה'

"כבוד ה' יתגלה, וכל בשר יראה יחד כי פי ה' דיבר." אדמו"ר הזקן מפרש את המילים "כל בשר יראה" כפשוטן: כימות המשיח ה' יהיה ניכר אפילו בחושים הגשמיים.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken
'it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי מ, ה.

7 ואמר ביום ההוא

"יֵאמֵר בְּיוֹם הַהוּא: הִנֵּה אֵלֵינוּ זֶה, קִוּוּנוּ לּוֹ, וְהוּא יוֹשִׁיעֵנוּ." המילה "זה" מבטאת את ה' כשהוא מתגלה ומצביעים עליו, בניגוד ל"ההוא" הנסתר.

Isaiah 25:9 ישעיהו כ"ה:ט'

וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הִנֵּה אֵלֵינוּ זֶה קִוּוּנוּ לּוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קִוּוּנוּ לּוֹ
נִגְלֶה וְנִשְׁמַחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

And it shall be said in that day: 'Lo, this is our G-d, For whom we waited, that He might save us; This is the L-RD, for whom we waited, We will be glad and rejoice in His
'salvation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי כה, ט.

פסקה 3

8 כל המועדים יהיו בטלים

ההערה מפנה לשם בהקשר לאמירה שכל המועדים יתבטלו לעתיד לבוא.

הערת קה"ת

ירושלמי תענית פ"ב ה"ב. ראה אוה"ת ואתחנן ע' עב.

9 וימי הפורים

"וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם": הפסוק שעליו מבוססת נצחיותם של ימי הפורים.

Esther 9:28 אסתר ט':כ"ח

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל ידור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם:

and that these days should be remembered and kept throughout every generation, every family, every province, and every city; and that these days of Purim should not fail from among the Jews, nor the memorial of them perish from their seed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ט, כח.

10 הלכות אינן בטלים

בתלמוד הירושלמי נאמר שבעתיד יתבטלו הנביאים והכתובים, אך חמשת חומשי התורה לא יתבטלו; ריש לקיש מוסיף שגם מגילת אסתר וההלכות לא יתבטלו: המגילה, משום ש"זכרם לא יסוף מזרעם", וההלכות, משום ש"הליכות עולם לוי".

Jerusalem Talmud Megillah 1:8 תלמוד ירושלמי מגילה א' ח'

משנה: אין בין זב הרוצה שתי ראיות לרוצה שלש אלא קרבן. אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה תגלחת וצפרים: הלכה: אמר רבי יודה בר פזי. דרבי לעזר היא. דרבי לעזר אמר. [אף] בשלישית בודקין אותו מפני הקרבן. ברם כרבנן. השנייה מאונס טהור. והשלישית מאונס טמא. אמר רבי יוסה. אין לית היא דרבנן ולא אף דרבי לעזר לית היא. דתני. אמר רבי לעזר. לא לסותרו אמרתי אלא שלא לביא קרבן. לא אמרתי שאינו ...

MISHNAH: The only difference between a sufferer from flux who experienced two episodes and one who experienced three is the sacrifice. 15:1-30 and Tractate Zavim. After one emission of fluid the sufferer becomes impure; he needs immersion in a miqweh and becomes pure at sundown. If he has two emissions in one day or in two successive days, he is a source of severe impurity and cannot become pure unless he was seven consecutive days without symptoms. If he has three emissions in at most three consecutive days, he cannot

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY) • The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY)

11 הלכות אינן בטלים לעתיד לבא

ההערה מפנה לשם בהקשר ללימוד שההלכות לא יתבטלו.

הערת קה"ת

ירוש' מגילה פ"א ה"ה. ראה מאמרי אדה"א נ"ך ע' תא.

12 שבתות וימים טובים . . בחי' עליית העולמות

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Etz Chaim.

הערת קה"ת

ראה ע"ח שער פנימית וחיצונית דרוש ג.

13 עליית העולמות

בשער הפנימיות והחיצונית מסביר עץ חיים כיצד עם קבלת השבת העולמות עולים למעלה ממקומם, למעלה נשגבה יותר מאשר בתפילות ימי החול. אדמו"ר הזקן מבסס על הסבר זה את הרעיון ששבתות וחגים הם זמנים של עלייה.

Sefer Etz Chaim 40:3 עץ חיים מ':ג'

... והנה תבין מכמה דרושים כי חיצוניות העליון גדול מאד מפנימיות התחתון וכשעולה התחתון בעליון הנה הפנימיות של התחתון נעשה חיצוניות אל חיצון העליון וחיצוניות העליון נשאר בחי' פנימי אל החיצוניות שהוא בחי' פנימי התחתון וא"כ עם זה הדרוש נוכל לבאר טעם עליות העולמות בתפלת החול ובשבת מתערבין חיצוניות עם הפנימיות ע"ד הנ"ל ונעשה הכל חיבור אי אך אין נראה כך בשאר מקומות בספרינו כמו בקבלת שבת ובתפלת ר"ה וכיוצא אלא שכל חיצוניות בפ"ע והפנימיות בפ"ע. גם אמר במ"א כי כל בחי' המעשה הם לתיקון החיצוניות והפנימיות הכל במקומן עצמם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסקה 4

14 למכה מצרים

"למכה מצרים בכבוריהם, כי לעולם חסדו". אדמו"ר הזקן מפרש שהפזמון החזור מבטא את תכלית המכה: בכורי מצרים הוכו כדי שהחסד העליון יוכל להאיר.

Psalms 136:10 תהילים קל"ו:י'

למכה מצרים בכבוריהם כי לעולם חסדו:

To Him that smote Egypt in their first-born, For His mercy; endureth for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלו, י.

15 שיאיר לעולם אור החסד עליון

ההערה מפנה לביאורו של הצמח צדק על תהילים קלו בהקשר לקריאה זו: בכורי מצרים הוכו כדי שאור החסד העליון יאיר.

הערת קה"ת

ע' יהל אור קאפיטל קלו ע' תקיד.

16 מי זאת עולה מן המדבר

"מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן, מקושרת מור ולבונה, מכל אבקת רוכל". המאמר מפרש כל ביטוי כשלב בעליית הנשמה בשבתות ובמועדים. ([6]-[4]).

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג':ו'

מי זאת עלה מן המדבר כתימרות עשן מקשרת מור ולבונה מכל אבקת רוכל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, ו. ועי' אוה"ת שה"ש כרך ב ע' תשיז.

17 אבקת רוכל

הוזהר מפרש את אותו פסוק: השכינה הלכה לפני ישראל במדבר בענן שעלה כתימרת עשן, "מקושרת" — כלומר, מחוברת לענני אברהם ויצחק;

24 בהגיע תור נערה ונערה

כל נערה באה אל המלך אחשוורוש בתורה, לאחר שנים־עשר חודשי הכנה: "שישה חודשים בשמן המור ושישה חודשים בבשמים ובתמרוקי הנשים". אדמו"ר הזקן קורא את השלבים הללו כהכנת הנשמה לעמוד לפני ה'.

Esther 2:12 אסתר ב:י"ב

ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל־המלך אחשוורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים:

Now when the turn of every maiden was come to go in to king Ahasuerus, after that it had been done to her according to the law for the women, twelve months—for so were the days of their anointing accomplished, to wit, six months with oil of myrrh, and six month with sweet odours, and with — other ointments of the women

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ב, יב.

25 הערת קה"ת מפנה ל Megillah 13a:18 למילים האלה.

Megillah 13a:18 מגילה י"ג א:י"ח

"ששה חדשים בשמן המור". מאי "שמן המור"? רבי חייא בר אבא אמר: סטכת, רב הונא אמר: שמן זית שלא הביא שלישי. תניא, רבי יהודה אומר: אנפיקון — שמן זית שלא הביא שלישי, ולמה סכין אותו — שמשיר את השיער ומעידן את הבשר.

Six months with the oil of myrrh" (Esther 2:12). What is the "oil of myrrh"? R. Hiyya b. Abba said: Stakat. R. Huna said: Oil from olives not a third grown. It has been taught: R. Judah says: Anpikon is oil of olives not a third grown. Why is it used for smearing? Because it removes hair and makes the .skin soft

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

26 ישמח ישראל בעושיו

"ישמח ישראל בעושיו; בני ציון יגילו במלכם". כאן מתוארת השמחה בה', שאדמו"ר הזקן מכנה לבונה.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב

ישמח ישראל בעשיו בגי' ציון יגילו במלכם:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמט, ב.

פסוקה 6

27 "שישה חודשים בשמן המור ושישה חודשים בבשמים ובתמרוקי הנשים": החלק השני בהכנת הנערות, הנקרא כאן כביטוי לשמחה ולהתלהבות של הנשמה.

Esther 2:12 אסתר ב:י"ב

ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל־המלך אחשוורוש מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המור וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים:

Now when the turn of every maiden was come to go in to king Ahasuerus, after that it had been done to her according

"ומכל אבקת רוכל" הוא יעקב או יוסף. הערת קה"ת מפנה כאן לביאור הביטוי "מכל אבקת רוכל".

Zohar I, 176b זח"א קעו, ב

הערת קה"ת

ראה זח"א קעו, ב. נתבאר באוה"ת בראשית רכ, ב. רעא, ב.

18 כנסי נקי זאת

הערת קה"ת מפנה ל Zohar III, 197a למילים האלה.

Zohar III, 197a זח"ג קצו, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג קצו, א.

19 כי כמו שעשן גשמי

ההערה מפנה שם בהקשר למשל לעשן גשמי.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תש"ד ע' 212. לקו"ש חט"ו ע' 280.

20 ומכלה דבר ההפוך

קטע מן המאמר מופיע באור התורה, ושם נוסף: "כילוי הדבר הנגמד באמת דומה לאור התכלת (נהורא תכלא) הנוצר מכליון הפתילה, המכלה את הישי של הנפש הבהמית". הלהבה המכלה את פתילתה היא דימוי לביעור תחושת הישות של הנפש הבהמית.

הערת קה"ת

קטע באוה"ת פ' ויקהל ע' ב'רב ומוסיף: "והנה ענין שמכלה דבר ההפך ממש זהו כענין נהורא תכלא שנמשך מכליון הפתילה שמכלה היש דנפש הבהמית", ע"ש.

21 וגם היא מקוטרת . . ונשרף בעשן הקיטור

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Or HaTorah.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקהל ע' ב'רב.

פסוקה 5

22 וכסה ענן הקטרת

ביום הכיפורים הניח הכהן הגדול את הקטורת על האש לפני ה', "וענן הקטורת יכסה את הכפורת". אדמו"ר הזקן מציין שהתורה מכנה את עשן הקטורת "ענן", משום שהוא דק כל כך.

Leviticus 16:13 ויקרא ט"ז:יג

ונתן את־הקטרת עלי־האש לפני ה' וכסה ענן הקטרת את־הכפורת אשר עלי־העדות ולא ימות:

And he shall put the incense upon the fire before the L-RD, that the cloud of the incense may cover the ark-cover that is upon the testimony, that he die not

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, יג.

23 ואח"כ יהיה בבחי' מור

קודם לכן בתורה אור, מרדכי נקשר ל"מר דרור", שהתרגום מתרגם "מירה דכיא": למעלה הוא מור של חירות, ולמטה הוא מרירות וגבורה הנמשכות לתחום הטהור והטמא — התורה כפי שהיא מלוכשת בעולם הגשמי הזה בגלות ובמרירות. גם כאן המור מסמל מרירות.

הערת קה"ת

ראה לעיל צב, א.

32 את שרביט הזהב וחי

אסתר מזכירה למרדכי שכל מי שנכנס לחצר הפנימית בלי שנקרא לכך דינו למיתה, אלא אם כן המלך מושיט אליו את שרביט הזהב, "וחיה". הפסוק מראה שהשרביט הוא חיות.

Esther 4:11 אסתר ד'י"א

כִּלְעֵבְדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ יָדְעִים אֲשֶׁר כָּל־אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יָבוֹא־אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶל־הַחֲצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא־יִקְרָא אֶחָת דָּתוֹ לְהִמִּית לְבָד מֵאֲשֶׁר יוֹשִׁיט־לוֹ הַמֶּלֶךְ אֶת־שֶׁרְבִיט הַזֶּהָב וְחַיָּה לֹא נִקְרָאתִי לְבוֹא אֶל־הַמֶּלֶךְ זֶה שְׁלוּשִׁים יוֹם:

All the king's servants, and the people of the king's provinces, do know, that whosoever, whether man or woman, shall come unto the king into the inner court, who is not called, there is one law for him, that he be put to death, except such to whom the king shall hold out the golden sceptre, that he may live; but I have not been called to come in unto the king these thirty days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ד, יא. ועי' ביהל אור הנסמן לעיל.

33 אהבה עזה כרשפי אש ושלחבת

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש שלהבתיה." אדמו"ר הזקן מתאר את הניצוץ שבראש השרביט במילות הפסוק.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח:ו

שִׁימִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־רוּעִי כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֹׂאֵל קִנְאָה רִשְׁפִּיהָ רִשְׁפִּי אֵשׁ שִׁלְהִבְתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 זהב התנופה

זהב התנופה, הזהב שניתן למלאכת המשכן — עשרים ותשעה כיכר ושבע מאות ושלושים שקל. כאן הוא מצוין את האהבה הבוררת שעולה למעלה.

Exodus 38:24 שמות ל"ח:כ"ד

כִּלְהֲזֶהָב הָעֲשׂוֹי לְמִלָּאכָה בְּכָל מְלָאכַת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זֶה־הַתְּנוּפָה תִּשְׁעַ עֶשְׂרִים כִּכָּר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:

All the gold that was used for the work in all the work of the sanctuary, even the gold of the offering, was twenty and nine talents, and seven hundred and thirty shekels, after the shekel of the sanctuary

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 לית מחשבה תפיסא ביה כלל

מתפילת אליהו שבהקדמה לתיקוני זוהר (פתח אליהו): "אתה הוא עליון על כל העליונים, נסתר מכל הנסתרים, ואין מחשבה תפיסא בך כלל." כאן הוא מתאר את עצמותו ממש של ה', שלמעלה מ"גדולת" הממלא והסובב את העולמות.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין.

to the law for the women, twelve months—for so were the days of their anointing accomplished, to wit, six months with oil of myrrh, and six month with sweet odours, and with — other ointments of the women

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 בדשן נפשו

"שמעו אלי ואכלו טוב ותתענג בדשן נפשכם". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי הזה לתיאור התענוג שהנשמה מפיקה מבושם.

Isaiah 55:2 ישעיהו נ"ה:ב'

לָמָּה תִּשְׁקְלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וְיִגִּיעַכֶּם בְּלוֹא לִשְׂכָּעָה שְׂמָעוּ שְׂמָעוּ אֵלַי וְאֶכְלוּ־טוֹב וְתִתְעַנְּג בְּדִשְׁן נַפְשְׁכֶּם:

Wherefore do ye spend money for that which is not bread? And your gain for that which satisfieth not? Harken diligently unto Me, and eat ye that which is good, And let your soul delight itself in fatness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 מכל אבקת רוכל

סוף הפסוק "מי זאת עולה מן המדבר": "מכל אבקת רוכל". האבקות הרבות מתפרשות בביטוי לסוגים הרבים של התלהבות בנשמות ישראל.

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג:ו'

מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֵשֶׂן מְקַטְרֶת מֵר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אֲבָקֶת רוּכָל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 הנערה באה אל המלך

"ובזה הנערה באה אל המלך": לאחר הכנתה באה כל נערה לפני המלך. אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהתייצבות הנשמה לפני ה' עם כל גוני ההתלהבות שלה.

Esther 2:13 אסתר ב:י"ג

וּבִזֶּה הַנְּעָרָה בָּאָה אֶל־הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל־אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֵן לָהּ לְבוֹא עִמָּה מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד־בֵּית הַמֶּלֶךְ:

when then the maiden came unto the king, whatsoever she desired was given her to go with her out of the house of the women unto the king's house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

31 "ואסתר קרבה ונגעה בראש השרביט." אדמו"ר הזקן מכנה "נגיעה בראש השרביט" כל עלייה של הנשמה.

Esther 5:2 אסתר ה:ב'

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בְּחֹצֵר נִשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שֶׁרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשֶּׁרְבִיט:

And it was so, when the king saw Esther the queen standing in the court, that she obtained favour in his sight; and the king held out to Esther the golden sceptre that was in his hand. So Esther drew near, and touched the top of the sceptre

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 אני ה' לא שנית

”כי אני ה' לא שנית.” הבריא אינה משנה את ה'; ביחס אליו העולמות הם כאין.

Malachi 3:6 מלאכי ג'ו'

כי אני ה' לא שנית ואתם בני־יעקב לא קליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

43 המשכת אוא"ס ב"ה והוא הוא חיות כל העולמות

הצמח צדק מעיר על הקטע הזה: "נראה דהיינו המשכת הקו וחוט מאור אין סוף"; הוא מוסיף שבמקדש מלך על ויחי מבארים זאת כסוד סמיכת גאולה לתפילה, ובלקוטי תורה, במאמר "והיה אם שמוע", מבארים זאת בדרך דומה.

הערת קה"ת

ביהל אור ע' עג ע"פ הנחמדים מזהב מציין ע"ז: "וכפי הנראה ר"ל המשכת הקו וחוט מאוא"ס ובמק"מ פ' ויחי דרכ"ה ע"ב פ' שה"ס סמיכת גאולה לתפלה וכעין זה פ' בלק"ת בד"ה כי תשמע בקול". ראה אוה"ת ויצא קפב, א.

פסוקה 8

44 גדול ה' ומהולל מאד

"גדול ה' ומהולל מאד, בעיר אלקינו הר קדשו". חז"ל דורשים את חלקו השני של הפסוק כתנאי לחלקו הראשון: הוא נקרא גדול "בעיר אלקינו".

Psalms 48:2 תהילים מ"ח:ב'

גָדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הִרְקָדְשׁוֹ:

Great is the L-RD, and highly to be praised, In the city of our G-d, His holy mountain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מח, ב.

45 אימתי נקי גדול

הזוהר שואל מתי הקדוש ברוך הוא נקרא גדול, ומשיב: כשכנסת ישראל נמצאת עמו, כפי שנאמר "בעיר אלקינו".

Zohar II, 235a זח"ב רלה, א

Zohar III, 5a זח"ג ה, א

הערת קה"ת

ראה זח"ב רלה, א. זח"ג ה, א. זהר חדש תשא (מד, א). חקת (נא, ד). ראה לעיל י, ב. מז, א.

46 בבחי' גדולה . . מלכותו מלכות כל עולמים

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"גדולה" שייכת לה' רק בהתפשטות הארה ממלכותו, "מלכותו מלכות כל עולמים"; החיות המהווה את העולמות אינה אלא הארה, כמו אור השמש ביחס לשמש, והכול נחשב כאין לפניו.

הערת קה"ת

ע' לעיל פ' וארא נו, ב. ובתורת שמואל תרכ"ז ע' קעז.

47 מלכותו מלכות כל עולמים

"מלכותו מלכות כל עולמים". אדמו"ר הזקן מביא את הפסוק כדי לבטא את

ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואתה הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

36 וקצוהו התחתון . . ממכ"ע וסוכ"ע

ההערה אומרת ששני קצות ראש השרביט — האהבה הנובעת מהתכוננות בממלא וסוכב והאהבה הנובעת מהתכוננות בעצמותו — מתבארים באור התורה על מגילת אסתר, ומפנה גם לוישב.

הערת קה"ת

נתבאר באוה"ת מג"א ע' קכא. ראה גם באוה"ת פ' וישב כרך ה תתפח, א.

37 ולא שייך ב' לשון גדולה ממכ"ע וסוכ"ע

הקטע מובא באור התורה על וירא, ושם מסיקים כי "לך ה' הגדולה" — הגדולה והחסד של האצילות, ממלא וסוכב — בטלים לפניו ואינם בערך "לגדולתו אין חקר", שאינה כלל בגדר עולמות. אור התורה מציין שזהו היפך הנאמר במקום אחר, שמדרגת הגדולה נמשכת מ"גדולתו אין חקר", ומאריך לדון בכך.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת וירא צב, א. ושם כ' שמכ"ז מובן דפירוש לך ה' הגדולה שמדת הגדולה והחסד שבאצילות ממכ"ע וסוכ"ע בטל אצלו ואינו מערך בחי' ולגדולתו אין חקר שאינו בגדר עלמין כלל, וזה היפך ממ"ש שבחי' גדולה זהו הנמשך מבחי' ולגדולתו אין חקר, ע"ש בארוכה. ובהמשך מים רבים תרל"ו פרק מח. ובהנחת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שם ע' תלב. וראה לעיל נו, ב. ובאוה"ת ואתחנן ע' רנד.

38 על הארה

נוסח אחר: באור התורה כתוב "על הארת", כלומר "על ההארה של", ובכך המילה "הארה" מתחברת ל"המשכת החיות" שבאה אחריה.

הערת קה"ת

באוה"ת ובמים רבים שם: על הארת.

39 שייך לומר

נוסח אחר: באור התורה כתוב "שייך לומר לשון" — אפשר להשתמש בלשון "ממלא" ו"סוכב".

הערת קה"ת

באוה"ת שם ובמים רבים: שייך לומר לשון.

40 לגדולתו דוקא אין חקר

"גדול ה' ומהולל מאד, ולגדולתו אין חקר". אדמו"ר הזקן מפרש את "אין חקר" כמלמד שעצמותו של ה' למעלה מ"גדולת" הממלא והסוכב את העולמות.

Psalms 145:3 תהילים קמ"ה:ג'

גָדוֹל ה' וּמְהַלֵּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 פ' דלא שייך כלל

ההערה מפנה לשם בהקשר של הביאור הזה, שלפיו התכוננות בגדולת ה' שייכת רק ביחס לשם הוי'.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' חקת ע' תשסג.

פסוקה 10

52 כעת יאמר ליעקב

מברכת בלעם: "בעת ההיא ייאמר ליעקב ולישראל: מה פעל אלקים?" חז"ל דורשים זאת על העתיד, כאשר המלאכים ישאלו את צדיקי ישראל.

Numbers 23:23 במדבר כ"ג:כ"ג

כי לא־נחש בַּיעקב וְלֹא־קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כֶּעֶת יֹאמֵר לְיַעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מַה־פָּעַל אֵל:

For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath G-d wrought'!

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כג, כג.

53 מלא כל הארץ כבודו

השרפים קוראים: "קדוש, קדוש, קדוש ה' צבאות; מלוא כל הארץ כבודו". בעתיד יאמרו זאת המלאכים כקביעה, ולא ישאלו עוד היכן כבודו.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וַאֲמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

54 אשת חיל עטרת בעלה

"אשת חיל היא עטרת בעלה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת על כנסת ישראל לעתיד לבוא, כאשר תעמוד מעל האור שמתגלה לה כעת.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד

אֲשֶׁת־חַיִּיל עֲטֶרֶת בַּעֲלָהּ וּכְרָקָב בַּעֲצָמוֹתָיו מְבִישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל

עמוס מקונן: "נפלה, לא תוסיף קום, בתולת ישראל". כאן נקראות המילים כהבטחה: היא לא תצטרך עוד לקום, כי האור יירד אליה.

Amos 5:2 עמוס ה':ב

נָפְלָה לֹא־תוֹסִיף קוֹם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל נִטְשָׁה עַל־אֲדָמָתָה אִין מְקִימָה:

The virgin of Israel is fallen, She shall no more rise; She is cast down upon her land, There is none to raise her up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

עמוס ה, ב.

56 דכתיב למכה מצרים בבכוריהם

ההערה מצטטת את הרבי: במאמר זה "למכה מצרים בבכוריהם" מציין אתכפיא בלבד, ואילו נס פורים נמצא למעלה מכך — הפיכה. זאת משום שכאן הפסוק נקרא, כמו במכילתא ובאבן עזרא, כמתייחס למכת בכורות עצמה, כפי שהמאמר אומר במפורש קודם לכן (94a).

הערת קה"ת

"גדולתו" של ה': שהוא ימלוך על כל העולמות.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מְלִכּוּתָהּ מְלָכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתָּהּ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 9

48 וישב ה' מלך לעולם

"ה' ישב למבול; ה' ישב מלך לעולם". אדמו"ר הזקן מפרש את "ישיבה" כהנמכה של עצמו כדי למלוך.

Psalms 29:10 תהילים כ"ט:י

ה' לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב ה' מֶלֶךְ לְעוֹלָם:

The L-RD sat enthroned at the flood; Yea, the L-RD sitteth as King for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כט, י.

49 ואתה קדוש

"ואתה קדוש, יושב תהילות ישראל". הישיבה על תהילות ישראל היא הנמכה מצד ה', שבאמת הוא קדוש ונבדל.

Psalms 22:4 תהילים כ"ב:ד

וְאַתָּה קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל:

Yet Thou art holy, O Thou that art enthroned upon the praises of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כב, ד.

50 אני ה' לא שנית

"כי אני ה' לא שנית". כאן מדובר בדרגת עצמותו של ה', שלמעלה מהזמן, שתתגלה לעתיד לבוא.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֵׁנִיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 וראו כל בשר

"וראו כל בשר יחדיו": לעתיד לבוא כבוד ה' יהיה נתפס גם בעיניים גשמיות ובשכל הגשמי.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה

וְנִגְלָה כְּבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken

.it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

61 שנתהפך לב אחשוורוש לטוב

בביאור על "לא אבה הי' לשמוע אל בלעם... ויהפוך הי' לך את הקללה לברכה", מובחנת שם הפיכת החושך של קליפת נוגה לאור, הנמשכת משבת, מהפיכת הקללה שמתחת לנוגה לברכה, באמצעות תשובה ההופכת זדונות לזכויות, כמו ביום הכיפורים. הדברים מסתיימים בהפניה למאמר "יוהמלך הושיט לאסתר".

הערת קה"ת

ראה לקו"ט פ' כי תצא ד"ה לא אבה מ, א. אוה"ת פ' כי תשא ע' ב"א. ראה סה"ש תש"נ ע' 349 הערה 101.

62 אותו הפה עצמו

הרבי מציין שם שפסקה זו מסבירה את הביטוי "אותו פה עצמו" כהפיכת החושך לאור שתהיה לעתיד לבוא, שהיא למעלה מהכנעה (אתכפא).

הערת קה"ת

בלקו"ט ח"י"ח ע' 237 הערה 82 שכאן מבאר שזהו כענין אתהפכא חשוכא לנהורא שיהי לעת"ל (שלמעלה מאתכפא). ע"ש.

63 והעם לעשות בו כטוב בעיניך

אחשוורוש להמן: "הכסף נתון לך, והעם לעשות בו כטוב בעיניך". במילים אלה מסר המלך את היהודים לידי המן.

Esther 3:11 אסתר ג':י"א

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֶמָּן הַכֶּסֶף נָתַן לְךָ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ:

And the king said unto Haman: 'The silver is given to thee, the people also, to do with them as it seemeth good to thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ג, יא.

64 ואתם כתבו על היהודים

אחשוורוש לאסתר ולמרדכי: "ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך". אותו מלך, ובאותן מילים, מעניק להם כעת את הכוח להצילים.

Esther 8:8 אסתר ח':ח

וְאַתֶּם כְּתַבּוּ עַל־הַיְּהוּדִים כְּטוֹב בְּעֵינֶיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחֻתְמוּ בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ כִּי־כִתְבָב אֲשֶׁר־נִכְתַּב בְּשֵׁם־הַמֶּלֶךְ וְנִתְּנוּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ אֵין לְהִשָּׁב:

Write ye also concerning the Jews, as it liketh you, in the king's name, and seal it with the king's ring; for the writing which is written in the king's name, and sealed with the king's ring, may no man reverse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

אסתר ח, ח.

65 שהוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא

ההערה מפנה להערת שוליים באותו עמוד בשחת הרבי, שההערה על [11.3] מצטטת בעניין הכנעה והפיכה.

הערת קה"ת

ראה בספר השיחות תשמ"ח כרך א ע' 359 הערה 27.

66 ונגלה כבוד הי'

"ונגלה כבוד הי': ההתגלות העתידה, שנס פורים היה מעין דוגמה לה.

Isaiah 40:5 ישעיהו מ':ה'

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כְלִבְשָׁר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דָּבַר:

החלפה כזאת לבין מי שלומד את ההלכה הזאת.

Mishnah Bava Metzia 8:4 משנה בבא מציעא ח"ד:

המחליף פרה בחמור וילדה, וכן המוכר שפחתו וילדה, זה אומר עד שלא מכרתי, וזה אומר משלקחתי, יחלקו. היו לו שני עבדים, אחד גדול ואחד קטן, וכן שתי שדות, אחת גדולה ואחת קטנה, הלוקח אומר גדול לקחתי, והלה אומר איני יודע, זכה בגדול. המוכר אומר קטן מכרתי, והלה אומר איני יודע, אין לו אלא קטן. זה אומר גדול וזה אומר קטן, ישבע המוכר שהקטן מכר. זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע, יחלקו:

If one swapped a cow for a donkey, and it gave birth, So too if one sold his slave and she gave birth, [And] one (the seller) says, "It was born before I sold her", and the other (the buyer) says, "It was born after I bought her", they shall divide [the value of what was born]. If one had two slaves, one large and the other small, or two fields, one large and the other small, [And he sold one of them], If the buyer says, "I bought ... the large

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

72 כמו בבהמות בסדר קדשים ובמעוות בסדר נזיקין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בי דוגמות אלו נתבארו באריכות במאמרי אדה"א נ"ך ע' תו.

פסקה 16

73 שעוסק במצוה פטור ממצוה

התלמוד לומד את הכלל שמי שעוסק במצוה פטור ממצוה אחרת. אדמו"ר הזקן מביא כלל זה בנוגע למי ששומר על אבדה, שבינתיים פטור מלת פרטת לעני.

Sukkah 25a:11 סוכה כ"ה א:י"א

והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתנא: "יהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו'" — אותם אנשים מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי.

And one who is involved in a mitzvah is exempt from a mitzvah comes out from here? It comes from there, as it is taught in a Baraita: (Numbers 9:6) "There were people that were impure by the flesh of man..." Those people, who were they? They were the carriers of Yosef's body, the words of Rabbi Yose HaGlili.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

Zohar III, 186a זח"ג קפו, א

הערת קה"ת

סוכה כה, א. זח"ג קפו, א.

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken'.it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 13

67 ארז"ל על פסוק ברח דודי

הפסוק האחרון בשיר השירים: "ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האיליים". חז"ל דרשו אותו על פי מנהגו של הצבי להביט לאחור תוך כדי מנוסתו.

Song of Songs 8:14 שיר השירים ח:י"ד

ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האיליים על הרי בשמים:

Make haste, my beloved, And be thou like to a gazelle or to a young hart Upon the mountains of spices.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar II, 14a זח"ב יד, א

הערת קה"ת

שה"ש ח, יד. ראה זח"ב יד, א. נתבאר בארוכה במאמרי אדה"א נ"ך ע' תב ואילך.

68 כמו בבהמות בסדר קדשים ובמעוות בסדר נזיקין

ההערה אומרת ששתי הדוגמאות האלה — בהמות בקדשים וכסף בנוזקין — מתבארות שם באריכות.

הערת קה"ת

בי דוגמות אלו נתבארו באריכות במאמרי אדה"א נ"ך ע' תו.

פסקה 14

69 השיב אחור ימינו

"השיב אחור ימינו מפני אויב". במגילת איכה מתאר הפסוק את הי מסיר את עזרתו; כאן מפרש אדמו"ר הזקן שיד ימינו, כלומר מדותיו, הולכת בעקבות רצונו אל "אחוריו" — ענייני ההלכה הגשמיים.

Lamentations 2:3 איכה ב:ג

גדע בקריאף כל קרן ישראל השיב אחור ימינו מפני אויב ויבצר ביעקב כאשר להבה אכלה סביב:

He hath cut off in fierce anger All the horn of Israel; He hath drawn back His right hand From before the enemy; And He hath burned in Jacob like a flaming fire, Which devoureth round about.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איכה ב, ד. ראה פי' הפסוק בדרך מצותיך קצב, א. אוה"ת וארא ע' קכד.

70 ובחכמה אתברירו

קודם לכן בתורה אור מסביר אדמו"ר הזקן שכל תקופת הגלות היא זמן הברירות, הפרדת הרע מן הטוב, ושהבירור נעשה באמצעות החכמה, "בחכמה יתבררו"; משום כך החכמה נקראת גם דין.

הערת קה"ת

נסמן לעיל ה, ד.

71 המחליף פרה בחמור

המשנה פוסקת בדינו של מי שמחליף פרה בחמור, והפרה יולדת, כשכל אחד מהצדדים טוען שהעגל שלו. אדמו"ר הזקן מבחין בין הסרסור שמבצע

74 לצרכה לשטחה ולנערה

המוצא בנד "מנער אותו אחת לשלושים יום ופורש אותו לצורכו, אך לא לכבודו". אדמו"ר הזקן מסתמך על הלכה זו: הטיפול באבדה לשם עצמה הוא המצווה.

Mishnah Bava Metzia 2:8 משנה בבא מציעא ב"ח

מִצָּא סְפָרִים, קוֹרֵא בָהֶן אֶחָת לְשָׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְקֹרֹת, גּוֹלְלָן. אֲבָל לֹא יִלְמַד בָּהֶן בְּתַחֲלָה, וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. מִצָּא כְסוֹת, מְנַעֲרָה אֶחָת לְשָׁלֹשִׁים יוֹם. וְשׁוֹטְתָהּ לְצָרְכָּהּ, אֲבָל לֹא לְכַבּוּדוֹ. כְּלִי כֶסֶף וְכְלִי נְחֹשֶׁת, מְשַׁתֵּמֵשׁ בָּהֶן לְצָרְכּוֹ, אֲבָל לֹא לְשִׁחְקוֹ. כְּלִי זָהָב וְכְלִי זָכוּכִית, לֹא יַנְעֵם בָּהֶן עַד שְׂיַבֵּא אֶלְיָהוּ. מִצָּא שֶׁק אוֹ קָפֶה, וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דָּרְכוֹ לְטַל, הָרִי זֶה לֹא יִטֵּל:

If he found scrolls he must read them once every thirty days, and if he does not know how to read he should unroll them. But he may not learn from them something he has not yet learned, nor may another read with him. If he found clothing he must shake it out once every thirty days, and spread it out for [the clothing's] own good, but not for his own honor. [If he found] silver or copper vessels he must ... use them for their own good but not so

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

75 הנה זה עומד אחר כתלנו

"דודי דומה לצבי... הנה זה עומד אחר כתלנו, משגיח מן החלונות, מציץ מן החרכים". אדמו"ר הזקן מפרש את "זה" כרצון ה', המתגלה בתורה ומסתתר מאחורי כותל.

Song of Songs 2:9 שיר השירים ב:ט

דוֹמָה דוֹדִי לְצָבִי... הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתֻלָּנוּ, מְשַׁגֵּחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת, מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים.

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the windows, He peereth through the lattice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ב, ט.

76 שעונותיכם מבדילין

"כי אם עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם". החטאים הם הכותל שמונע את תחושת האור.

Isaiah 59:2 ישעיהו נ"ט:ב

כִּי אִם-עֲוֹנוֹתֵיכֶם הֵיוּ מְבַדְּלִים בֵּינֵיכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם וְחַטְאוֹתֵיכֶם הִסְתִּירוּ פָנִים מִפְּנֵי מְשֻׁמֶּה:

But your iniquities have separated Between you and your G-d, And your sins have hid His face from you, That He will not hear

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים

"מציץ מן החלונות, משגיח מן החרכים". החלונות והחרכים מתפרשים כפתחים שבחומה, שנוצרו על ידי לב נשבר.

Song of Songs 2:9 שיר השירים ב:ט

דוֹמָה דוֹדִי לְצָבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאֵילִים הִנֵּה-זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתֻלָּנוּ מְשַׁגֵּחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת מְצִיץ מִן-הַחֲרָכִים:

My beloved is like a gazelle or a young hart; Behold, he standeth behind our wall, He looketh in through the windows, He peereth through the lattice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

78 פתחי לי

"פתחי לי, אחותי, רעיתי": הפסוק שעליו ביססו חז"ל את האמירה על פתח כפתחו של מחט.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אֲנִי יְשֻׁנָּה וְלִבִּי עָר קוֹל דוֹדִי דוֹפֵק פֶּתַח-לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא-טֵל קְנֻצוֹתַי רְסִיסֵי לֵילָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

79 פתחי לי כחודה של מחט

הוזהר על אותו פסוק: "פתחו לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם שערים עליונים".

Zohar III, 95a זח"ג צה, א

הערת קה"ת

כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תש"ג ע' קצח העיר ע"ז: "הובא בכ"מ בדא"ח, ולע"ע צ"ע מקומו. ויעוין לקו"ת קרח (נה, א). וראה שהש"ר ע"פ אני ישנה. יל"ש שם. זח"ג צה, א. פסיקתא רבתי פט"ו. פסיקתא דר"כ פרשת החודש", עכ"ל. וראה הערה הנ"ל בשינויים בלקו"ש ח"א ע' 191 הערה 17.

80 פתחי לי כחודה של מחט

המדרש על "פתחי לי": ה' אומר לישראל: "פתחו לי פתח אחד של תשובה כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתחים שיוכלו להיכנס בהם עגלות וקרונות". בהערתו של הרבי במהדורת קה"ת הוא מונה מקור זה בין המקומות לעיון באמירה זו, שאת מקורה המדויק עדיין לא מצא.

Shir HaShirim Rabbah 5:3 שיר השירים רבה ה:ג

פֶּשֶׁטִּי אֶת כְּתָנִיתִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֶפְלוּ תִמָּה שְׁבַתְמוֹת יוֹדַעַת לְפֶשֶׁט וְלִלְבָשׁ, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ פֶּשֶׁטִּי אֶת כְּתָנִיתִי. רַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמְרִי יוֹם שְׁנֻדָּה לָהֶם נְבוֹכַדְנֶצַּר הִרְשָׁע לִישְׁרָאֵל פֶּשֶׁט מֵהֶם שְׁנֵי לְבוּשִׁים גְּדוּלִּים, לְבוּשׁ כְּהֵנָה וְלְבוּשׁ מַלְכוּת. רַחֲצִיתִי אֶת רַגְלִי, מְטַנּוֹף עֲבֹדַת כּוֹכְבִּים, יוֹדַעַת הֵייתִי שְׂאֵבֶק שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם מְשִׁאֲנִי לְעֲבֹדַת כּוֹכְבִּים, אֶף עַל פִּי כֵן דוֹדִי שִׁלַּח יָדוֹ מִן הַחוּר. אָמַר רַבִּי אֲבָא פַר כְּהֵנָא, וְכִי מַה טֵּיבּוֹ שֶׁל חוּר זֶה לְהִיּוֹת ...

I have removed my tunic; how can I do it? I have washed" my feet; how can I soil them? My beloved extended his hand through the hole, and my core was stirred for him" (Song of Songs 5:3-4). "I have removed my tunic" - Rabbi Yohanan

said: Even the simplest of the simple knows how to undress and dress, and you say: "I have removed my tunic"? Rabbi Hanina and Rabbi Yohanan say: On the day that the wicked Nebuchadnezzar attacked Israel, he removed from them two ... great garments

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

81 רוח נשברה לב נשבר

"ובחי אלקים רוח נשברה; לב נשבר ונדכה, אלקים, לא תבוזה". הלב הנשבר הוא הפתח שבחומה.

Psalms 51:19 תהילים נ"א:י"ט

וּבְחִי אֱלֹקִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה לִבִּי נִשְׁבְּרָה וְנִדְכָה אֱלֹקִים לֹא תִבּוּזָה:

The sacrifices of G-d are a broken spirit; a broken and a contrite heart, O G-d, Thou wilt not despise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 20

82 המלכה עומדת בחצר

"כשהמלך ראה את המלכה אסתר עומדת בחצר, היא מצאה חן בעיניו". את המילה "הצרי" דורשים כמקום של עלייה, אך נמוך מבית המלך.

Esther 5:2 אסתר ה':ב'

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נִשְׁאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שִׁרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשִּׁרְבִיט:

And it was so, when the king saw Esther the queen standing in the court, that she obtained favour in his sight; and the king held out to Esther the golden sceptre that was in his hand. So Esther drew near, and touched the top of the sceptre

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83 זאת עולה מן המדבר

"מי זאת העולה מן המדבר": עליית הנשמה מעל לעניינים גשמיים, כפי שמוסבר ב-[4]-[6].

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג':ו'

מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר בַּת־מִדְבָּר עֹשֶׂה מִקְטָרֹת מֵר מֵר וּלְבוֹנָה מִכָּל אֲבֻקֹּת רֹחַל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

84 ותגע בראש השרביט

"ואסתר קרבה ותגע בראש השרביט": ההתקרבות הראשונה שלה, הנקראת כעליות שמגיעות רק להארה.

Esther 5:2 אסתר ה':ב'

וַיְהִי כִּרְאוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת־אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עֹמֶדֶת בַּחֲצַר נִשְׁאָה חֵן בְּעֵינָיו וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת־שִׁרְבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּגַּע בְּרֹאשׁ הַשִּׁרְבִיט:

And it was so, when the king saw Esther the queen standing in the court, that she obtained favour in his sight; and the king held out to Esther the golden sceptre that was in his hand. So Esther drew near, and touched the top of the sceptre

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי אשר חשב על

היהודים

"ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגגי ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים". אדמו"ר הזקן מפרש את "מחשבתו" של המן כמחשבות הגאווה שכאות ממנו.

Esther 8:3 אסתר ח':ג'

וַתּוֹסֶף אֶסְתֵּר וַתְּדַבֵּר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַתִּפֹּל לִפְנֵי רַגְלָיו וַתִּבְכֶּה וַתִּתְחַנֵּן לוֹ לְהַעֲבִיר אֶת־רַעַת הַמֶּן הָאֲגָגִי וְאֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל־הַיְּהוּדִים:

And Esther spoke yet again before the king, and fell down at his feet, and besought him with tears to put away the mischief of Haman the Agagite, and his device that he had devised against the Jews

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 22

86 ויושט המלך לאסתר את כל השרביט הזהב

"והמלך הושיט לאסתר את שרביט הזהב, ואסתר קמה ועמדה לפני המלך": הפסוק שהאמר בא לבאר.

Esther 8:4 אסתר ח':ד'

וַיּוֹשֶׁט הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת שִׁרְבִיט הַזֶּהָב וַתִּקָּם אֶסְתֵּר וַתַּעֲמֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ:

Then the king held out to Esther the golden sceptre. So Esther arose, and stood before the king

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

87 א"ח עט"ב

הערת קה"ת מפנה לProverbs 12:4 למילים האלה.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

הערת קה"ת

משלי יב, ד.

88 במ"ש פ' ראה ע"פ כי תשמע בקול

שם החצר הפנימית היא קריאת שמע וברכותיה, ובית המלך, שבו הוא יושב על כס מלכותו, הוא תפילת שמונה עשרה, מצב של ביטול; משם "המלך הושיט את שרביט הזהב", אהבה כרשפי אש, מן הבית אל החצר הפנימית, כדי שאהבה זו תתגלה גם בקריאת שמע. זהו הדיון בחצר הפנימית ובבית שאליו מפנה [22.4].

הערת קה"ת

לקרי"ת פ' ראה כג, ב.

89 ובמק"מ ח"א פ' ויחי (רכ"ח ע"ב)

ההערה מצטטת: "והמלך הושיט לאסתר" הוא סוד חיבור גאולה לתפילה, כי הגאולה מורידה הארה מלמעלה ומעלה את התפילה, שהיא סוד מלכות דאצילות... ולאחר מכן התפילה עולה יחד עם הגאולה עצמה".

הערת קה"ת

"ובספר חמדת הימים דף קט בסוד המגילה כתב וז"ל ויושט המלך לאסתר הי"ס סמיכת גאולה לתפלה כי גאולה מוריד הארה מלמעלה ומעלה את

התפלה סוד המלי באצילות . . ואח"כ עולה התפלה עם הגאולה עצמה" —
וראה גם באוה"ת מגלת אסתר (הוצאת תש"נ) ע' קנ.

90 השמים כסאי אי זה בית

"השמים כסאי והארץ הדום רגלי; אי זה בית אשר תבנו לי?" מילות הפתיחה הן כותרת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Isaiah 66:1 ישעיהו ס"ו:א'

כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ רֶגְלִי אֵיזֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי
וְאֵיזֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי:

Thus saith the L-RD: The heaven is My throne, and the earth
is My footstool; where is the house that ye may build unto
?Me? And where is the place that may be My resting-place

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

91 ע"פ תשמור את חצרי

שם מתבאר "תשמור את חצרי": "חצרי" היא הנפש הבהמית. לבית יש גג,
כיסוי מקיף מבחינת סוכב כל עלמין, ואילו חצר אינה מקורה ולכן היא
טעונה שמירה; לעתיד לבוא, כאשר סוכב יתגלה, גם ה"שוב" יהיה בבחינת
"רצוא".

הערת קה"ת
לעיל ל, ד.

92 תשמור את חצרי

מההפטרה לשבת חנוכה: "אם בדרכי תלכו... גם את ביתי תשפטו וגם את
חצרותי תשמרו". מילותיו הן כותרת המאמר שאליו מתייחס הטקסט.

Zechariah 3:7 זכריה ג':ז'

כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵם אֶת־מִשְׁמְרֵתִי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶת־הָאֶתֶר
תִּדְוֶן אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצָרִי וְנָתַתִּי לָהּ מִהֲלָכִים בֵּין הָעַמִּידִים
הָאֵלֶּה:

Thus saith the L-RD of hosts: If thou wilt walk in My ways,'
and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My
house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free
.access among these that stand by

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); The Jerusalem Talmud, translation and commentary by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015 (CC-BY); Sefer Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/6/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/6/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק